

སློབ་ཚན་བདུན་པ།

སྐྱེ་ལྗན་གྱི་བྱུང་ཚུལ་དང་དབྱེ་བ།

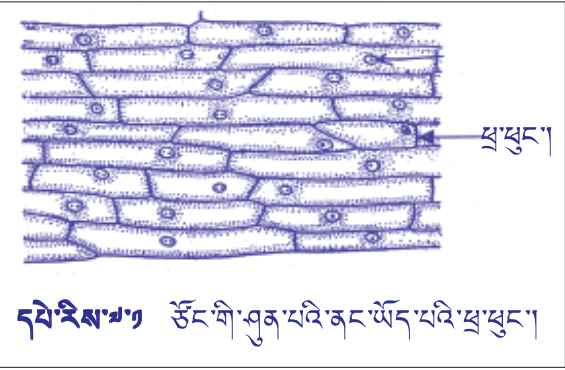
ང་ཚོའི་ཉེ་འཁོར་དུ་དངོས་པོ་སྐྱེ་ཚོགས་པ་ཡོད། འབྲུ་སློན་དང་། བ་ལྷུགས། ཞི་མི། བྱི། ཚི་ཤིང་རྩ་བུ་རྣམས་ལ་
 སྐྱེ་དངོས་ཟེར། རྩོད་དང་། བྱེ་མ། ལྷུགས་སྐྱུག ལ་སྐྱུག ཐབ་ཚང་ནང་གི་རྩོད་རྣམས་སྐྱེ་ལྗན་མིན་པའི་དངོས་པོའི་དཔེ་
 མཚོན་ཡིན། དངོས་པོ་ཐམས་ཅད་ལ་དབྱེ་བས་དང་ཆེ་ཆུང་། སྐྱོམ་གཞི་བཅས་ཡོད། དེ་ཚོ་ཚང་མ་ཤེས་གཟུགས་ལས་
 གྲུབ་པ་ཡིན། དེར་བརྟེན། དེ་ཚོར་གདོས་ཚད་ཡོད་ཅིང་དེ་དག་གིས་རྩོད་ཆ་འཛིན་པར་བྱེད། བྱུང་གིས་སྐྱེ་ལྗན་དངོས་
 པོའི་བྱུང་ཚུལ་སྐྱེ་ལྗན་མིན་པའི་དངོས་པོ་ལས་ལོགས་སུ་འབྱེད་མྱེར་སློབ་སློང་བྱས་ཡོད། སྐྱེ་དངོས་རྣམས་ཀྱིས་རང་ཉིད་
 འཚར་ལོངས་དང་། འགྲུལ་བསྐྱོད། དབྱུགས་འབྲིན་རྩལ། རིགས་རྒྱུད་སྤེལ་བ། བྱི་ས་འདོར་བ། ཟས་བཟུང་ལེན་པ་
 བཅས་བྱེད་གྱི་ཡོད། དེ་བཞིན་དེ་དག་གི་ཚོར་བ་སྐྱེ་བ་ཡོད། བྱུང་ཚུལ་འདི་དག་སྐྱེ་ལྗན་མིན་པའི་དངོས་པོའི་རྩིང་མཐོང་
 ལྷུ་མེད། སྐྱེ་དངོས་ཀྱི་གངས་ཅི་ཤིན་ཏུ་མང་པོ་ཡིན་པས་དེ་ཚོ་ཚང་མའི་སྐོར་སློབ་སློང་བྱ་མི་ཐུབ། དེ་ཚོའི་སྐོར་གྱི་སློབ་སློང་
 ལས་སློབ་དང་། མ་ལག་དང་ལྡན་པ་བཟོ་མྱེད། ང་ཚོས་སྐྱེ་དངོས་རྣམས་ཀྱི་ཐུན་མོང་གི་བྱུང་ཚུལ་ཁག་ཅིག་གཞིར་བཟུང་
 བས་དེ་ཚོ་སྐྱེ་ཚན་དུ་དབྱེ་དགོས། སློབ་ཚན་འདིའི་ནང་། ང་ཚོས་སྐྱེ་དངོས་ཀྱི་བྱུང་ཚུལ་སྐྱེ་ཚོགས་དང་། དེ་དག་ཚན་པ་
 མི་འདྲ་བར་དྲིལ་སྤངས་སྐོར་སློབ་སློང་བྱ་རྒྱ་ཡིན།

༡.༡ སྐྱེ་ལྗན་དང་སྐྱེ་ལྗན་མིན་པའི་དངོས་པོའི་ཐུན་མོང་གི་བྱུང་ཚུལ།

ང་ཚོས་སྐྱེ་ལྗན་དང་སྐྱེ་ལྗན་མིན་པའི་དངོས་པོ་གཉིས་ཀའི་ཐུན་མོང་གི་བྱུང་ཚུལ་ཁ་ཤས་སློབ་སློང་བྱ་རྒྱ། སློབ་ཚན་གསལ་
 དང་། ཚི་ཤིང་། ས་སྐྱུག རྩོད་བཅས་ལ་རྩོས་དང་། དེ་དག་གི་རྩིང་དུ་སྐྱེ་ལྗན་དང་སྐྱེ་ལྗན་མིན་པའི་དངོས་པོ་གཉིས་ཀའི་
 ཐུན་མོང་གི་བྱུང་ཚུལ་རྣམས་འཚོལ་བར་བྱ། དེ་ཚོ་ཚང་མར་གདོས་ཚད་དང་དབྱེ་བས་ཡོད་ཅིང་། དེ་ཚོས་རྩོད་ཆ་ཡང་
 འཛིན་པར་བྱེད། དེ་ཚོ་ཚང་མ་**ལུས་སྐྱོམ་གྱི་ཚད་གཞི** (Structural units) དུ་མ་ལས་གྲུབ་པ་ཡིན། བྱུང་གིས་ཤེས་
 གསལ་ལྟར། ས་སྐྱུག་དང་རྩོད་རྣམས་སྐྱེ་ལྗན་མིན་པའི་དངོས་པོ་ཡིན། དེ་ཚོ་ཞིབ་མོར་འཐག་རྩིས་སྤེལ་མར་འགྲུལ། བྱེ་མ་དེ་
 དག་རྩལ་རྒྱུང་མང་པོ་ལས་གྲུབ། རྩལ་རྒྱུང་འདི་ཚོ་འདུས་རྩིས་དུ་མ་ལས་གྲུབ། དེ་དག་ནི་ཤེས་གཟུགས་ཀྱི་སྐྱོམ་གཞིའི་ཚད་
 གཞི་རྣམས་སོ། །སྐྱོམ་གཞིའི་ཚད་གཞི་རྣམས་ཤིན་ཏུ་ཆུང་བྲགས་པས་མིག་རྩིན་པས་མཐོང་མི་ཐུབ། དེ་ཚོ་ཆེ་ཤེས་ལུས་

པ་ཆེན་པོ་དང་། ཡང་ན་སྤྲ་མཐོང་ཆེ་ཤེལ་བརྒྱན་ནས་མཐོང་བྱུང་།
 རྩེ་དངོས་ཀྱི་ནང་གི་ལྷན་སྐྱོམ་གྱི་ཚད་གཞི་ནི་སྤྲ་ལྷན་ཡིན། རྩེ་དངོས་
 ཀྱི་ནང་གི་སྤྲ་ལྷན་རྣམས་དབྱིབས་དང་ཆེ་ཆུང་འདྲ་མིན་སྣ་ཚོ་གསལ་
 ཡོད། ཚིང་དོག་དོག་ཅིག་གི་ཤུན་པ་བཟུ་བའམ། ཡང་ན། ལོ་མ་
 ཞིག་གི་འོག་དོས་ལ་ཆེ་ཤེལ་དང་། སྤྲ་མཐོང་ཆེ་ཤེལ་ནང་ནས་ཞིབ་
 བརྟ་བྱས་ན། དེ་ཚོའི་སྤྲ་ལྷན་གི་ལྷན་གྱི་སྐྱོམ་གཞི་གསལ་པོར་མཐོང་
 བྱུང། (དཔེ་རིས་པ་༡)

དེས་ན། རྩེ་ལྗང་དང་རྩེ་ལྗང་མིན་པའི་དངོས་པོ་གཉིས་ཀར་ལྷན་སྐྱོམ་གྱི་ཚད་གཞི་ཡོད་ཅིང་། བྱུང་བྱེད་གྱི་ཚད་
 གཞི་ལ་རིམ་པ་བཞིན་སྤྲ་ལྷན་(Cell) དང་། **ཆ་དུལ་**(Molecules) བཅས་ཟེར།

པ་༡ རྩེ་ལྗང་དང་རྩེ་ལྗང་མིན་པའི་དངོས་པོ་རྣམས་ཀྱི་ཁྱད་པར།

བྱེད་སྒོ་དང་པོ།

ང་ཚོས་རྩེ་དངོས་རྣམས་ཁྱད་ཆོས་གང་དང་གང་གིས་རྩེ་ལྗང་མིན་པའི་དངོས་པོ་ལས་ཁྱད་པར་འབྱེད་པའི་སྒོར་སྐོལ་
 སྤྱོད་བྱ་རྒྱ་ཡིན། རྩེ་དངོས་ཀྱི་ཁྱད་ཆོས་གཙོ་བོ་རྣམས་**དེ་ལྟར་པ་༡** ནང་བཞག་ཡོད།

ཁྱད་པར་གི་ཉེ་འཁོར་དུ་ཡོད་པའི་དངོས་པོ་སྤྱིར་བཏང་བ་ཁག་ཅིག་གི་ཐོ་གཞུང་གིས། དངོས་པོ་སོ་སོར་ཁྱད་ཆོས་
 གང་ཞིག་ལྡན་ཆེ་ཡོད་ཅེས་འབྲི་དགོས་པ་དང་། ཁྱད་ཆོས་མེད་ན་མེད་ཅེས་བྲིས། དེ་རྗེས་ཁྱད་པར་གི་མཐོང་སྐྱོང་ལྟར་
 དངོས་པོ་རྣམས་རྩེ་ལྗང་ཡིན་མིན་དབྱེ་འབྱེད་གིས་མཇུག་བརྗོམས་ཚུབ།

རྩེ་དངོས་ཚང་མར་རེག་བྱ་དང་། རྫོང་འོད་སྒྲོ་བཅས་ཀྱི་ཚོར་སྣང་སྐྱོན་པོ་ཡོད་པ་མ་ཟད། གཞན་ཡང་འགྲུལ་
 བརྒྱུད་དང་། དབུགས་འབྲིན་རྟུབ། རྩེ་ས་འདོར་བ། འཚར་ལོངས་བྱུང་བ། ཟས་བཟུད་ལེན་པ། རིགས་རྒྱུད་སྐྱེལ་བ་
 བཅས་བྱེད། འགྲུལ་བརྒྱུད་དང་། དབུགས་འབྲིན་རྟུབ། རྩེ་ས་འདོར་བ་ལྟ་བུའི་བྱེད་སྒོ་རྣམས་ཚི་ཤིང་ལ་མངོན་གསལ་
 རོད་པོར་མཐོང་དུ་མེད་ཀྱང་། སྲོག་ཆགས་ཅན་རྣམས་ལ་དེ་དག་གསལ་པོར་སྐྱོང་། ཚི་ཤིང་གིས་ཀྱང་བྱེད་སྒོ་འདི་དག་
 དལ་པོའི་ངང་ནས་སྐྱེལ་བ་ཡིན། **ཤིང་ཨ་ཅ་མ་** (Touch me not)ལྟ་བུ་དང་། **ཁ་ཆ་ན་ར་**(Kachnar)ཀྱི་ལོ་མ་དང་། མེ་
 རྟོག་པར་དང་། ཀྱུ་ལུ་དེ་སོགས་འགྲུལ་གྱི་ཡོད་པ་བྱེད་གིས་མཐོང་བྱུང། ཚི་ཤིང་ཁ་གསལ་གྱིས་ཕྱི་སའམ་ལེད་མེད་སྐྱོགས་
 མ་ཐང་ཆུ་དང་། ཤིང་ཞིའི་ཚུལ་དུ་དོར་བ་ང་ཚོས་མཐོང་བྱུང། (ལྷུ་ཀ་(Aak)དང་། ལྷུ་ཀྱི་ལྷན། འབྲིག་བཅས་ནང་གི་འོ་མ་
 དཀར་པོ་ཞིག་ཡོད།)

རིབུ་མིག་མ་༡ རྒྱ་ལྡན་དངོས་པོ་རྣམས་ཀྱི་བྱ་བ་ལྟོས།

ཡང་།	དངོས་པོ།	བྱ་བ་ལྟོས།					མངུག་བསྡེ་མས།	
		འགྲུལ་བསྐྱོད།	ཚོར་སྐྱེ།	ཟས་ལེན།	དབུགས།	སྤྲི་ས།	རྒྱ་ལྡན་ཡིན།	རྒྱ་ལྡན་མིན།
༡	དེབ།							
༢	ལག་པར།							
༣	སྐུལ་པ།							
༤								
༥								
༦								
༧								
༨								
༩								
༡༠								

དེ་ཚེས་ཀྱི་སློབ་དཔུག་པོ་ཁ་གསུམ་རྒྱ་ལྡན་ཡིན་པ་དང་། དེ་ཚོས་དམིགས་བསལ་བྱ་བ་ལྟོས་སྟོན་གྱི་ཡོད་ཅིང་། དེ་ལས་གཞན་ཁག་ཅིག་རྒྱ་ལྡན་མིན་པ་དང་། དེ་ཚོར་བྱ་བ་ལྟོས་དེ་དག་མེད་པ་ཤེས་ཡོད།

མ་༢ རྒྱ་ལྡན་དངོས་པོའི་བྱ་བ་ལྟོས།

བྱ་བ་ལྟོས་སྟོན་ཞི་འཚར་ལོངས་དང་འགྲུལ་བསྐྱོད། ཚོར་སྐྱེ། ཟས་བཟུང་ལེན་པ། དབུགས་འབྲིན་རྒྱུ། སྤྲི་ས་དོར་བ། རྒྱ་འཕེལ་འབྱུང་བ་བཅས་ཀྱི་ཐོག་ནས་ཤེས་བྱུང་བ་བྱུང་ཡོད། (དཔེ་རིས་མ་༢)

རྒྱ་ལྡན་དངོས་པོ་རྣམས་ཅད་ཐོག་མར་སྤྲ་སྤུང་རྒྱུ་ལྡན་པ་ནས་རྒྱ་འགོ་ཚུགས་པ་ཡིན། བྱ་བ་ལྟོས་སྟོན་ཞི་འཚར་ལོངས་ཀྱི་ཐོག་ནས་སྤོང་བ་ལྟོས་ཀྱི་རིང་འབྲུས་འགོ་ཚུགས་ཀྱི་ཡོད་པ་མཐོང་བྱུང། རྒྱ་ལྡན་དངོས་པོའི་འཚར་ལོངས་ཞི་སྟོན་ཆགས་རང་སྤྲ་སྤུང་(Cell) གྱིས་པ་ལས་བྱུང་བས། ལྷང་ཚུལ་དེ་ཤེས་ཤོའམ་གྱེ་སྤུང་ཚེར་བསྐྱོད་དང་མི་འདྲའོ། (དཔེ་རིས་མ་༣)

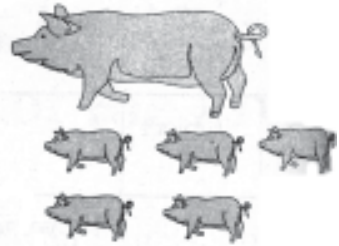
སྟོན་ཆགས་རྣམས་ལོ་གང་ཅོམ་ཞིག་གི་རྗེས་ནས་འཚར་ལོངས་མི་བྱེད། འོན་ཀྱང་རྩི་ཤིང་ཞི་རང་གི་ཚེའི་དུས་

འཚར་ལོངས།

ཟ་བ།

རླུ་འཕྲེལ།

འགུལ་བརྗོད།

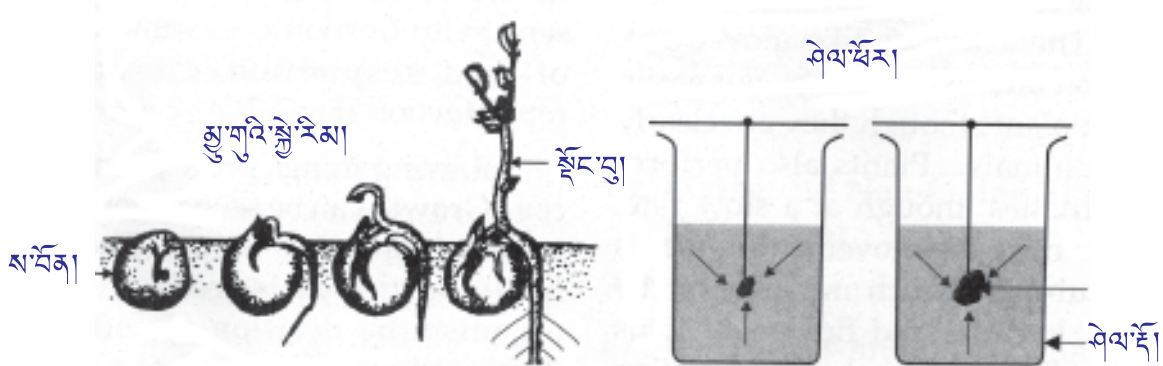

ཕྱི་ས་འདོར་བ།

དཔེ་རིས་མ་གཅིག་ རླུ་ལྡན་དངོས་པོ་དང་དེ་དག་གི་བྱེད་རྩལ།

ཡུན་གང་པོར་འཚར་ལོངས་བྱེད། སྤ་སྲིན་(Bacteria) ལྷ་སུའི་སྤ་སྤུང་རྒྱང་པས་གྲུབ་པའི་སྲོག་ཆགས་ཀྱི་འཚར་ལོངས་ནི་སྤ་སྤུང་དེ་ག་རང་གི་ནང་འབྱུང་གི་ཡིད།

འགུལ་བརྗོད་ནི་རླུ་ལྡན་དངོས་པོའི་ཁྱད་ཚེས་གཞན་ཞིག་ཡིན། འདི་ནི་སྲོག་ཆགས་ལ་གསལ་པོར་སྤང་ཡང་ཅི་ཤིང་ལ་དེ་ཙམ་གསལ་པོར་མི་སྤང་། སྲོག་ཆགས་རྣམས་དགའི་འཚོ་བ་དང་། རང་བྱུང་ཁམས་ཀྱི་བར་ཆད་སོགས་ལས་སྤང་སྦྱོབ་དང་། ཟས་འཚོལ་བའི་ཕྱིར་དུ་གནས་གཅིག་ནས་གཞན་དུ་བརྗོད་པ་ཡིན། ཅི་ཤིང་རྣམས་**ཕྱིའི་ཚོར་འདྲེན** (Extrenal stimuli) འོད་དང་ཚུ་ལྷ་སུ་ཡོད་སར་འགུལ་བརྗོད་བྱེད།

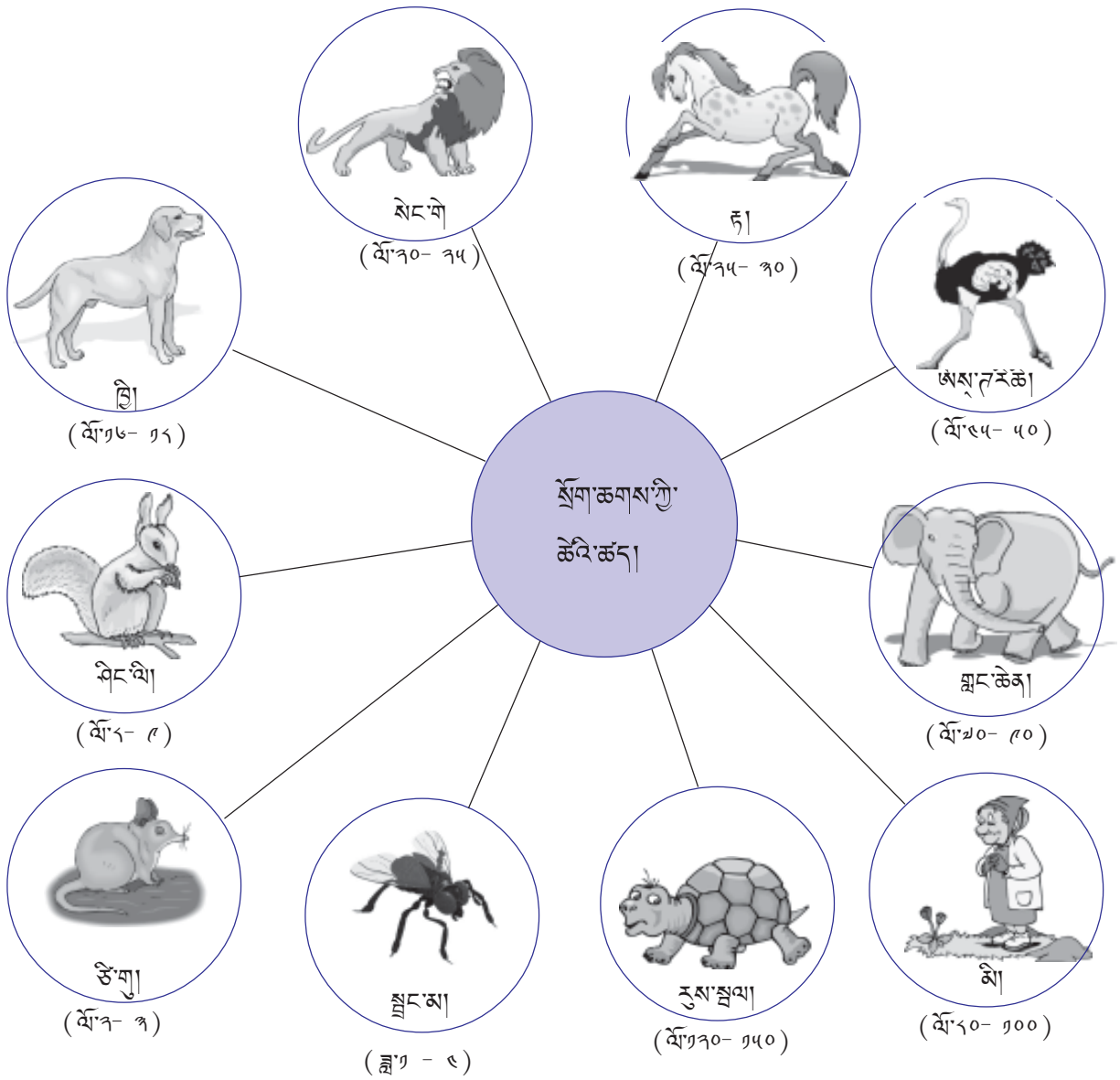

(ཀ) ཅི་ཤིང་།

(ཁ) ཤེལ་པོར།

དཔེ་རིས་མ་གཅིག་ རླུ་ལྡན་དང་རླུ་ལྡན་མིན་པའི་དངོས་པོའི་ནང་དུ་འཚར་ལོངས།

དཔེ་རིས་༢་༤ སློབ་ཚན་ཁག་ཅིག་གི་ཚིག་ཚང་།

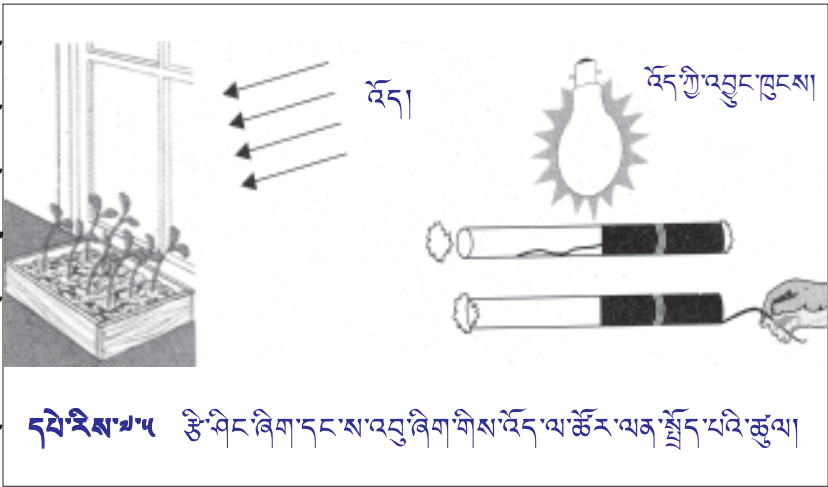
སྤྱི་དངོས་ཚང་མར་ཚོའི་འཁོར་ལོ་ཡི་ཡོད། དེ་ཚོ་ཚང་མའི་ཚེ་སློབ་དེ་སློབ་མར་སྤྲུང་བྱུང་པ་ཞིག་ནས་འཕྲོགས་ཀྱི་ཡོད། ས་སྲིན་(Bacteria) རྩ་བུའི་སློབ་ཚན་སྤྲུང་བྱུང་པས་བྱུང་པ་རྣམས་ཚེ་གང་ཡིང་སྤྲུང་གི་བྱངས་ནི་རང་འཇགས་ཡིན། སྤྲུང་མང་པོ་ལས་བྱུང་པའི་སློབ་ཚན་རྣམས་བྱུང་རང་གི་ཚེ་སློབ་སྤྲུང་བྱུང་པ་ནས་འཕྲོགས་ཀྱི་ཡོད། དཔེར་ན། འཕྲོ་བ་མི་ལ་རྩ་བུ་མཚོན་ན། རང་གི་ཚེ་སློབ་དེ་སློབ་མར་སྤྲུང་གཅིག་ནས་འཕྲོགས་ཀྱི་ཡོད། དེ་ཉིད་མལ་འབྲུར་དུ་ཡར་རྒྱས་ཕྱིན། མལ་འབྲུར་དེ་སྤུ་གུར་འཚར་ཡོངས་བྱུང་རྩེ་གཞིན་ཅུར་གྱུར། མལ་འབྲུར་ཅན་པོར་འབྲུར་བ་བཅས་ཡིན་ནའང་། བྱ་དང་ཉ་རྩ་བུའི་སློབ་ཚན་ཁག་གསུམ་གྱིས་སློབ་གཏོར་པའི་སློབ་ཚན་སྤུ་གུ་སྤྱིད་པར་བྱེད། སྤུ་གུ་དེ་ཚོ་རྩིས་སྤྱོད་

ཚེ་ཤིང་འཚར་ལོངས་འབྱུང་། ཕྱི་ཤིང་ཁ་གསུམ་གྱི་ཚེ་དེ་སོན་ཚེ་བ་བའམ་ས་བོན་ལས་འགོ་ཚུགས་པ་ཡིན།

སློབ་ཚན་གསུམ་རྣམས་དུས་ཡུན་ངེས་ཅན་ཞིག་གི་བར་**འཚར་ལོངས་འབྱུང་**ཡོད། འོན་ཀྱང་ཕྱི་ཤིང་རྣམས་ཚེ་ཡུན་
ཚ་ཚང་ནང་མུ་མཐུད་ནས་འཚར་ལོངས་འབྱུང་བ་ཡིན། སློབ་ཚན་གསུམ་ཐ་དད་པ་རྣམས་ལ་ཚེ་ཡུན་ཐ་དད་པ་ཡོད། དེ་དག་
གི་ཁྱད་པར་ནི་སྐར་མ་རེ་གཉིས་ནས་ལོ་བརྒྱ་ཕྱག་བར་ཡོད། སྤ་སྤིན་ཁ་གསུམ་གྱི་ཚེ་ཡུན་ནི་ཤིན་ཏུ་གྲང་གྲང་ཡིན། ཚར་
དུས་སྐབས་སུ་མཐོང་བའི་འབྲུ་སྤིན་ཁ་གསུམ་ནི་ཚུ་ཚོད་ཁ་གསུམ་ཁོ་རྩེ་འཚོ་བ་ཡིན། དཔེ་རིས་མ་ལེ་ནང་སེམས་ཅན་ཁ་གསུམ་
གྱི་**ཚེ་ཚད་** (Life span) བཞུགས་ཡོད།

ཕྱི་ཤིང་དང་སློབ་ཚན་གསུམ་རྣམས་
གྱི་གལ་ཚེའི་ཁྱད་ཚིགས་གཞན་ཞིག་ནི་རེག་
བྱ་དང་། འོད། རྫོད། གླུ། རྩུ། རྩུ་
དང་རྩི་བཅས་སྤྱི་ལུ་ལ་**ཚོར་ལན་
སློབ་པ་** (Responses) དེ་ཡིན། ཕྱི་ཤིང་
གི་ཕྱི་ཚེ་མེད་འོད་ཀྱི་སློབ་པ་སུ་བསྐྱོད་པ་དང་།
ཞུ་ལུ་མ་ཞུ་བུའི་སློབ་ཚན་གསུམ་རྣམས་འོད་
ཀྱི་སློབ་པ་སུ་བསྐྱོད། ས་འབྲུ་ནག་

དཔེ་རིས་མ་ལེ ཕྱི་ཤིང་ཞིག་དང་ས་འབྲུ་ཞིག་གིས་འོད་ལ་ཚོར་ལན་སློབ་པའི་ཚུལ།

རིང་རྣམས་ཚུ་ཅན་གྱི་དངོས་རྩུ་དང་འོད་ལས་སྤྱིར་སློབ་པ་པ་ཡིན། འདི་ཞུ་བུའི་བཞག་ཞིབ་ཁག་ཅིག་རང་གི་བྱིས་དང་ས་
ཚ་གང་རུང་ལ་བྱ་བྱུབ། (དཔེ་རིས་མ་ལེ)

སློབ་ཚན་གསུམ་གྱིས་ཟས་ལེན་ཚུལ་ལ་སྡེ་ཚན་མི་འདྲ་བ་མང་པོ་ཡོད། ཁ་གསུམ་གྱིས་གཤེར་གཟུགས་ཀྱི་ཚུལ་དུ་ཟས་
ལེན་པ་དང་། དེ་ལས་སློབ་ཚན་ཁ་གསུམ་གྱིས་སྤ་གཟུགས་ཀྱི་ཚུལ་དུ་ཟས་ལེན་གྱི་ཡོད། ཕྱི་ཤིང་གིས་ཉི་འོད་དང་། རྩུང་རྩུ་
ཁུ་ལོ་རེ་ལེལ་ཡོད་སར་ཀར་བོན་པ་ལོ་ལོ་གསུམ་པ་དང་། རྩུ་ཞུ་བུའི་རྩུ་རྩུ་རྣམས་འོད་སློབ་བྱས་པ་ལ་བརྟེན་ནས་རང་ཟས་
རང་གིས་བཟོ་གི་ཡོད་པ་ཁྱེད་ཀྱིས་སློབ་སློབ་བྱས་ཡོད། དེར་བརྟེན། ཕྱི་ཤིང་རྣམས་རང་བརྟེན་ཅན་ནམ་**རང་འཚོ་ཅན་**
(Autotrophs) ཡིན། གང་ཡིན་ཞེ་ན། དེ་ཚོས་རང་ཟས་རང་གིས་སྐྱུན་པར་བྱེད། སློབ་ཚན་གསུམ་གྱི་ཟས་ནི་ཕྱི་ཤིང་
དང་སློབ་ཚན་གསུམ་གཞན་ལས་ཐོབ་ཀྱི་ཡོད། དེ་བས་སློབ་ཚན་གསུམ་ལ་གཞན་བརྟེན་ཅན་ནམ་**གཞན་འཚོ་ཅན་**
(Heterotrophs) ཡང་ཟེར།

དབྱུགས་འབྲིན་རྩུབ་ནི་རྒྱ་ལྡན་དངོས་པོའི་ཁྱད་ཚིགས་གཞན་ཞིག་ཡིན། དབྱུགས་འབྲིན་རྩུབ་ཀྱི་བྱ་རིམ་གང་གི་ནང་
དུ་དབྱུགས་གཏོང་རྒྱ་དེ་བ་ཕྱགས་དང་། བྱི། ཉ་ཞུ་བུའི་སློབ་ཚན་གསུམ་རྣམས་ལ་ལས་སྤོང་མངོན་གསུབ། འགྲོ་བ་མི་རྣམས་
ལ་ཡང་རང་གི་ཕྱི་བ་མ་འགྲུལ་བསྐྱོད་བྱེད་པ་ལས་མངོན་གསུབ། **དབྱུགས་འབྲིན་རྩུབ་**དེ་ཕྱི་ཤིང་རྣམས་ལ་མངོན་གསུབ་ལ་དོད་

པོ་དེ་ཙམ་མེད། **སྤྱི་ས་འདོར་བ་**སྤྱི་བེད་མེད་དངོས་པོ་སྤྱིར་དབྱུང་བ་དེ་ཡང་སྤྱི་ལྡན་དངོས་པོའི་བྱེད་ཚུལ་གལ་ཆེན་ཞིག་
ཡིན། **རིགས་རྒྱུད་སྤེལ་བ་**དེ་ཡང་ཚི་ཤིང་དང་སྲོག་ཆགས་(སྤྱ་གུ་དང་ས་བོན་སོགས་རྣམ་པ་མི་འདྲ་ཡང་)གཉིས་ཀར་
མཐོང་བ་ཡིན།

ལ་༩ རྒྱ་ཚན་དབྱེ་འབྱེད་དང་དེ་ཡི་དགོས་མཁོ།

སློབ་ཚན་གསུམ་པར་བྱེད་ཀྱིས་འོས་ཚོས་ཁ་ཤས་གཞིར་བཟུང་སྤྱི་དངོས་པོ་རྣམས་དབྱེ་བ་སྤྱི་བེད་དག་མཚན་སྐོར་
སློབ་སློབ་བྱས་ཡོད། ད་ཆ་ང་ཚོས་སྤྱི་ལྡན་དངོས་པོ་རྣམས་ཀྱི་དབྱེ་བའི་དགོས་མཁོའི་སྐོར་སློབ་སློབ་བྱ་རྒྱུ་ཡིན།

བྱེད་སློབ་གཉིས་པ།

བྱེད་རང་གི་ཉེ་འཁོར་དུ་མཐོང་བའི་སྤྱི་ལྡན་དངོས་པོ་ཁ་ཤས་ཐོ་འགོད་ཀྱིས་དང་། ལམ་རྒྱུ་མཐོང་བའི་སྤྱི་ལྡན་
སྲོག་ཆགས་ཁ་ཤས་ནི། བ་ཕྱུགས་དང་། བྱི། ཞི་མི། རྒྱང་མ། ས་
འབྲུ། རྩོམ། རྩེད་སྲིད་པ། མེ་ཏོག་རྒྱ་མེ། ཨམ་སྤོང་། སྤལ་བ། བ་མོ།
རྩ། སྲོག་མ། བྱ། མེ་ཏོག་ཉེ་མ་དགལ། སྤེམ་ལེབ། རྒྱ་སྤོང་། ཤིང་
སྤོང་། རྒྱུག་པའི་འབྲུ། ཉ་བཅས་ཡིན། དེ་དག་གི་དབྱེ་བས་དང་། ཆེ་
ཆུང་། ལྷན་དུ་བས་འདྲེན་ཚུལ། འགྲུལ་བསྐྱོད་བྱེད་སྤྱངས། རྫོང་
གནས། རིགས་རྒྱུད་སྤེལ་སྤངས་བཅས་ལ་མི་འདྲ་ས་སྣ་ཚོགས་ཡོད།
ད་ཆ་ང་ཚོས་དེ་དག་གི་འགྲུལ་བསྐྱོད་དང་། ལྷན་དུ་བས་འདྲེན་ཚུལ།
རིགས་རྒྱུད་སྤེལ་སྤངས་སོགས་མཐོང་རྒྱ་ཡོད་པའི་བྱེད་ཚུལ་ལ་གཞི་
བཅོལ་ནས་རྒྱ་ཚན་དུ་སྒྲིལ་རྒྱུ་ཡིན། བྱེད་ཚུལ་འདི་གསུམ་ནས་གང་
རུང་གཅིག་ལ་གཞི་ཉེན་བྱས་ཏེ་བྱེད་ཀྱིས་ལས་སྤོང་པོར་རྒྱ་ཚན་དུ་སྒྲིལ་
སྤེལ་བ་ཡིན། རྒྱ་དངོས་རྣམས་འདྲ་བ་དང་མི་འདྲ་བའི་བྱེད་ཚུལ་ཁག་
ཅིག་ལ་བརྟེན་ནས་རྒྱ་ཚན་དུ་སྒྲིལ་བ་འདི་ལ་དབྱེ་བ་བྱེད་པ་རྩེད་པ། རྒྱ་ཆེ་ས་ནས་
བཤད་ན། རྒྱ་ལྡན་དངོས་པོ་རྣམས་དབྱེ་བ་འབྱེད་སྐབས་སྤྱི་ལྡན་དེ་དག་

དྲི་བ་འདི་ཚོར་ལན་ཐོབ་ས།

- 1) རྒྱ་ལྡན་དངོས་པོ་དང་སྤྱི་ལྡན་མིན་པའི་དངོས་པོ་
རྣམས་ཀྱི་ཐུན་མོང་གི་བྱེད་ཚུལ་ཁ་ཤས་ཐོ་འགོད་
ཀྱིས།
- 2) རྒྱ་ལྡན་དངོས་པོ་རྣམས་སྤྱི་ལྡན་མིན་པའི་དངོས་
པོ་རྣམས་ལས་གང་གི་སྤྱི་ལྡན་བྱེད་པར་འབྱེད་པ་
ཡིན་ནམ།
- 3) ཆོ་ཚད་ཅེས་པའི་ཐ་སྙད་དེའི་གོ་དོན་གང་ཡིན་
ནམ།
- 4) རྒྱ་ལྡན་དངོས་པོ་ཚང་མས་ཕྱི་ལོ་ཚོར་ལན་སློབ་ཀྱི་
ཡོད་པའི་སྐོར་འགྲུལ་བཅོལ་བྱེད་ཀྱིས།
- 5) ཚི་ཤིང་ལས་བྱུང་བའི་བེད་མེད་དངོས་པོ་(Waste
products)གང་རུང་གཉིས་ཀྱི་མིང་ཤོད།

གི་ངོས་འཛིན་དང་། མིང་། བྱུང་ཚུལ་གལ་ཆེན་ཁག་ཅིག་གཞུང་བཟུང་ནས་སྤྱི་ཚུན་གྱི་ཡོད།

དེ་ནས་དང་པོར་ང་ཚོས་རྒྱུ་ལྡན་དངོས་པོ་རྣམས་ཀྱི་དབྱེ་བའི་དགོས་མཁོ་དང་བྱུང་གནད་ཤེས་པར་འབད་ཚུལ་བྱ་
 ལྟ་ཡིན། ང་ཚོའི་ས་གནས་སྤོང་རྒྱུ་ལྡན་དངོས་པོ་ཤིན་ཏུ་མང་པོ་ཡོད་པ་ང་ཚོས་ཤེས་ཀྱི་ཡོད། དེ་ཚོར་རེའི་སྐོར་ཤེས་ལྷན་
 ཤིན་ཏུ་ཁག་པོ་ཡིན། རྒྱུ་ལྡན་དངོས་པོ་ལལ་ཆེ་བ་ནི་ང་ཚོའི་འཚོ་བའི་ཐོན་ཁུངས་ཡིན། དེར་བརྟེན། དེ་ཚོའི་སྐོར་ལ་སློབ་
 སློང་བྱ་རྒྱུ་ནི་དགོས་མཁོ་ཉ་ཅང་ཆེན་པོ་ཞིག་ཡིན། དགོས་པ་རྒྱ་མཚན་འདི་ལ་བརྟེན་ནས་རྒྱུ་དངོས་ཀྱི་ཐུན་མོང་གི་བྱུང་ཚུལ་
 ཁ་གསལ་གཞིར་བཟུང་སྟེ། ང་ཚོར་རྒྱུ་དངོས་རྣམས་སྤྱི་ཚུན་སྤྱོད་ཚུལ་སྤྱོད་ཀྱི་ཀུན་སློང་བྱུང་ཡོད། ཐབས་ལམ་འདི་
 ལ་བརྟེན་ནས་རྒྱུ་དངོས་སྤྱི་ཚུན་གཅིག་ལས་བྱུང་བའི་རིགས་འདྲ་གཅིག་གིས། ང་ཚོར་སྤྱི་ཚུན་དེ་ཡི་རིགས་འདྲ་གཞན་གྱི་
 སྐོར་ཤེས་པར་བྱེད་པ་ཡིན། ཐབས་ལམ་འདི་སྤྱི་ཚུན་གཅིག་པའི་རིགས་འདྲ་གཞན་རྣམས་ཀྱི་སྐོར་ང་ཚོས་ལས་སློབ་པོར་
 ཤེས་ཐུབ། རྒྱུ་ལྡན་གཞན་ཞིག་ནས་བཤད་ན། རྒྱུ་ལྡན་དངོས་པོ་རྣམས་སོ་སོའི་ཤེད་སྤྱོད་ལ་བརྟེན་ནས་ང་ཚོར་དེ་དག་དབྱེ་
 བ་འབྱེད་པའི་ཀུན་སློང་བསྐྱེད་པ་ཡིན།

༡.༥ རྒྱུ་ལྡན་གྱི་དབྱེ་བ། ཚི་ཤིང་དང་སློབ་ཆགས།

ང་ཚོའི་ས་གནས་འདིའི་སྤོང་རྒྱུ་ལྡན་དངོས་པོའི་རིགས་བྱེ་བ་གཅིག་ལས་མས་ཡོད། ས་གནས་སྤོང་དུ་ཡོད་པའི་ཚི་
 ཚི་དང་། ཞི་མི། ཡང་ན་ཚི་ཤིང་གོ་ལྟ་བུའི་རིགས་གཅིག་གི་བྱེ་བྲག་གི་གངས་ཀ་བཙུ་རྒྱུ་ཤིན་ཏུ་ཁག་པོ་ཡིན། ང་ཚོའི་ས་
 གནས་སྤོང་དུ་**འགྲོ་བ་མི་ཡི་རིགས་** (Homo sapiens) ལ་གངས་ཐེར་འབྲུམ་དུག་ལྟག་ཡོད་པ་ང་ཚོས་ཤེས་ཀྱི་ཡོད།

རྒྱུ་ལྡན་དངོས་པོ་ཐམས་ཅད་སྤྱི་ཚུན་ཚི་ཤིང་དང་སློབ་ཆགས་གཉིས་སུ་བསྟུ། རང་གི་ས་གནས་སུ་ཡོད་པའི་ཡོངས་
 གྲགས་ཚི་ཤིང་དང་སློབ་ཆགས་རྣམས་ཐོ་འགོད་གྱིས་དང་། ང་ཚོའི་བྱིས་ཀྱི་ཉེ་སྐོར་དུ་མཐོང་རྒྱུ་ཡོད་པའི་ཡོངས་གྲགས་རྒྱུ་
 ལྡན་དངོས་པོ་ཁ་གསལ་ནི། མི་དང་། རྩུང་པ། རྩོམ། རྩུང་མ། ཞི་མི། བྱི། ཚི་ཤིང་། བྱི་མོང་། ཨ་མ་སྤོང་། ཞི་མ་སྤོང་།
 ལྷ་བཅས་ཡིན། དེ་ཚོར་ཞིབ་བརྗེ་གྱིས་དང་། བྱི་བྱིས་རྩུངས་པ་དང་། རྩོམ། རྩུང་མ། ཞི་མི། བྱི་བཅས་ཟས་ཀྱི་སླད་དུ་
 ས་གནས་གཅིག་ནས་གཞན་དུ་བསྐྱོད་ཀྱི་ཡོད་པ་མཐོང་ཐུབ།

སྐབས་རེར་སློབ་ཆགས་ཀྱི་འགྲུལ་བསྐྱོད་ནི་དགལ་ལས་བྱོས་ཐར་བྱ་བའི་ཆེད་དུ་འདུག་ཡིན། དེ་ལས་སློབ་སྟེ། ཨ་
 མའི་སྤོང་པོ་དང་། ཞི་མ་སྤོང་། ལྷ་སེ་མེ་ཉོག་ ལྷ་རྣམས་འགྲུལ་བསྐྱོད་མི་བྱེད། དེ་ཚོ་སྤྱིར་བཏང་ཁ་དོག་ལྡང་བྱུང་གནས་
 ཤིང་རང་ཟས་རང་གིས་སྐྱུན་པར་བྱེད། ཞི་མི་དང་བྱི་སོགས་སློབ་ཆགས་ཡིན་མོད། འོན་ཀྱང་ཨ་མ་སྤོང་དང་། ལྷ་ཞི་ཚི་

ཤིང་ཡིན། འདིར་ང་ཚོས་སླེ་དངོས་རྣམས་འགྲུལ་བརྒྱུད་
བྱེད་མིན་གཞིར་བརྒྱུད་ནས་དབྱེ་བ་སྤེལ་ཡོད།

ཁྱེད་ཀྱིས་ཤེས་གསལ་ལྟར། རྩོག་ཆགས་རྣམས་
ལོ་གང་ཙམ་ཞིག་ནས་འཚར་ལོངས་འབྱུང་མཚམས་འགག་
འགོ་ཡི་ཡོད། འོན་ཀྱང་ཚུ་ཤིང་རྣམས་ཚེ་ཡུན་འཁོར་མར་
འཚར་ལོངས་བྱེད། དེས་ན་སླེ་ལྷན་རྣམས་རང་གི་འཚར་
ལོངས་ལ་གཞི་རྟེན་བྱས་ཏེ་དབྱེ་བ་ཡང་འབྱེད་བྱུང་བ་ཡིན།

དབྱེ་རིས་མ་ལ མཚམས་ཚན་དང་ཚུ་ཤིང་གི་སྤྱི་བར་།

ཚུ་ཤིང་དང་རྩོག་ཆགས་རང་གི་སྐྱོམ་གཞིའི་ཚད་
གཞི་སྟེ། སྤྱི་བར་གི་གནས་སྐབས་སྤྱི་ཡང་དེ་གཉིས་དབར་ཁྱད་པར་ཡོད། ཚུ་ཤིང་གི་སྤྱི་བར་ལ་ལྷན་པ་མཁྲེགས་པོ་རེ་ཡོད།
དེ་ནི་སྤྱི་བར་དང་སྤྱི་བར་སྐྱིན་གཟུགས་ཀྱིས་གྲུབ། སྐྱིན་གཟུགས་དེ་རིགས་རྩོག་ཆགས་ཀྱི་སྤྱི་བར་ནང་དུ་མེད་པ་ཡིན། (དཔེ་
རིས་མ་ལ)

བྱེད་སློབ་གསུམ་པ།

ཁྱེད་རང་གི་སློབ་ཁང་དང་སློབ་གྲུའི་ཉེ་འཁོར་དུ་ཡོད་པའི་སླེ་དངོས་༡༠ རོ་འཁོད་གྱིས། དེ་ཚོའི་ཁྱད་ཚིག་དང་
གསེ་གྱིས་དང་། **རེ་བུ་མིག་མ་ལ** འབྲེ་དེ་བ་ཐོག་བཀོད་དེ་ཚུ་ཤིང་དང་རྩོག་ཆགས་སྟེ་ཚན་གང་གི་ཁོངས་སུ་གཏོགས་མིན་
མཇུག་བརྩི་མས་རྒྱུ་བ།

སླེ་ལྷན་དངོས་པོ་ཉུང་ཤས་ཤིག་ལ་ཁྱེད་ཀྱིས་བཟོ་ཞིབ་བྱས་པ་དེ་དག་ལས་རྩོག་ཆགས་རྣམས་ཟས་འཚོལ་བའི་སྤྱི་བར་
གཡས་གཡོན་དུ་བརྒྱུད་པ་དང་། འཚར་ལོངས་ཀྱི་དུས་ཡུན་ངེས་ཚན་ཞིག་ཡོད་པ་བཅས་མཇུག་བརྩི་མས་བྱེད་བྱུང་། དེ་
ལས་ཐོག་སྟེ་ཚུ་ཤིང་རྣམས་འགྲུལ་བརྒྱུད་མི་བྱེད། དེ་ཚོས་རང་ཟས་རང་གིས་བརྐྱུན་པར་བྱེད་པ་དང་། ཚེ་རྩོག་གི་དུས་
ཡུན་ཡོངས་རྩོགས་འཚར་ལོངས་འབྱུང་བ་ཡིན། ཚུ་ཤིང་ཕལ་ཆེ་བ་གཙོ་བོ་ས་བོན་བརྒྱུད་ནས་རིགས་རྒྱུད་སྟེལ་གྱི་ཡོད།
འོན་ཀྱང་། ཚུ་ཤིང་ཁ་གསལ་གྱིས་རང་གི་ཆ་གསལ་ལོ་མ་དང་། ཡལ་ག ཚུ་བ་བཅས་བརྒྱུད་ནས་ཀྱང་རིགས་རྒྱུད་སྟེལ་བ་
ཡིན། རྩོག་ཆགས་ནི་མངལ་ནས་སླེ་བ་དང་། སློང་གཏོང་བའི་ལམ་ནས་རིགས་རྒྱུད་སྟེལ་བར་བྱེད།

ཚུ་ཤིང་དང་རྩོག་ཆགས་གཉིས་ཀར་དབང་པོ་ངེས་པ་ཡོད། དབང་པོ་རེ་རེས་རང་གི་བྱེད་ལས་བྱེད་བྱུང་བ་བྱེད་ཅིང་།
ཚུ་ཤིང་དང་རྩོག་ཆགས་གཉིས་ཀས་སྤྱིའི་ཁོར་ཡུག་གི་འགྲུར་བ་ལ་སྤྱི་བར་དང་ཚོར་ལན་སློབ་པ་ཡིན། དེར་བརྟེན། དབྱེ་
བ་འབྱེད་པ་དེས་ང་ཚོར་རྩོག་ཆགས་ཉུང་ཉུང་ཞིག་གི་སློབ་སློབ་སློབ་བྱས་པ་ལ་བརྟེན་ནས། རྩོག་ཆགས་བྱེད་བྱུག་མང་པོའི་
སློབ་ཤེས་རྟོགས་ཡོང་བར་ཕན་ཐོགས་ཡོད།

དབྱེ་མིག་པ་༡ རྒྱ་ལྷན་དངོས་པོའི་བྱུང་ཚུལ།

ཨང་།	རྒྱ་དངོས་གྱི་མིང་།	འགྲེལ་བརྒྱུད། བྱེད། མི་བྱེད།	འཚར་ལོངས། ཚད་ཅན།ཚད་མེད།	བསལ་ནང་འདྲེན། རང་བཞེན།གཞན་བཞེན།	མཇུག་བརྗོལས། ཚི་ཤིང་།སྒྲིག་ཆགས།
༡	ལྷན།	མི་བྱེད།	ཚད་མེད།	རང་བཞེན།	ཚི་ཤིང་།
༢	སྒྲུལ་པ།	བྱེད།	ཚད་ཅན།	གཞན་བཞེན།	སྒྲིག་ཆགས།
༣					
༤					
༥					
༦					
༧					
༨					
༩					
༡༠					

པ་༢ མེ་ཏོག་ཅན་གི་ཚི་ཤིང་དང་མེ་ཏོག་མེད་པའི་ཚི་ཤིང་།

ཚི་ཤིང་ལ་རིགས་མི་འདྲ་བ་ས་ཡ་བཞི་ཙམ་ཡོད། རྒྱུ་ར་བཏང་ཚི་ཤིང་ནམས་སྡེ་ཚན་གཙོ་བོ་གཉིས་སུ་དབྱེ་ཡོད་དེ། མེ་ཏོག་བཞན་པའི་ཚི་ཤིང་དང་། མེ་ཏོག་མེད་པའི་ཚི་ཤིང་བཅས་སོ། །(དཔེ་རིས་པ་༢)

མེ་ཏོག་ཅན་གྱི་ཚི་ཤིང་ནི། ཨ་ལཱའི་སྡོང་པོ་དང་། ཞེམ་སྡོང་། དི་པལ་(Pipal) སྡོང་པོ། ཚི་ཤིང་རྒྱ་མེའི་རིགས། མེ་ཏོག་ཉི་མ་དགའ། ལྷ་བཅས་ཡིན། ཀོ་བའམ་བག་ལེབ། ལ་ཚོ་(Pickles) ལྷ་བུའི་སྡོང་དུ་རྒྱུས་པའི་ཉམ་སྤྱད་དང་། ཤ་མོ། རྩེད་ལུ་ཚང་གི་རྒྱ་སྒྲི། (Algae) དེ་བཞིན་ཤིང་སྡོང་དང་། ཚིག་པ་དང་། ལང་པའི་ཐོག་ཏུ་རྒྱུས་པའི་རྒྱ་རྒྱག་(Moss)ཚི་ཤིང་དང་། ལྷུ་ལྷུ་རེ་རེལ་(Fern) ལྷ་བུ་ནི་མེ་ཏོག་མེད་པའི་ཚི་ཤིང་ཡིན། ལྷ་ལྷུང་རྒྱུང་པས་ལྷུང་པའི་ལྷ་སྒྲིན་དང་། དུག་སྒྲིན་ལྷ་བུའི་རྒྱ་དངོས་ནམས་ཀྱང་མེ་ཏོག་མེད་པའི་ཚི་ཤིང་གི་སྡེ་ཚན་དུ་བརྒྱུལ།

ལྕ་སྒོ།

གམོ།

སྒོ་རྒྱུག་ཚི་ཤིང་།

རྩུམ་ལྷུང་ལྷུང་།

དཔྱད་སྲིད་ལ་། མེ་ཉོག་མེད་པའི་ཚི་ཤིང་ཁ་གསལ།

ལ་། ཚི་ཤིང་། ཤིང་སྒོང་དང་སྒོང་རྩུམ། སྒོ་རྩུམ།

ཚི་ཤིང་ནམས་ཀྱང་རང་གི་ཆེ་ཆུང་དང་། དབྱེ་བས་དང་ཆེ་ཡི་ཡུན་ཚད་བཅས་གཞིར་བཟུང་སྟེ་ཤིང་སྒོང་དང་། སྒོང་རྩུམ་(Shrub) དང་། སྒོ་རྩུམ་(Herb) བཅས་སུ་དབྱེ་བ་སྤྲོཅ་ཆོག།

ཤིང་སྒོང་ནི་ཚི་ཤིང་མཐོ་ཞིང་ཆེ་ལ། ཤིང་རྩུམ་སྒོང་པོ་མཁའ་གསལ་པ་བཅས་ཡིན། དེ་ཚོར་རྩུར་བཏང་སྒོང་ལྷན་ཚུ་པོ་གཅིག་ཡོད་ཅིང་། འདི་ལ་**སྒོང་གཞུང་**(Trunk) ཟེ་དེ། ཚུ་བའི་སྒོང་པོ་ལས་ཡལ་ག་དང་རྩུག་ཕྱུག་དང་ལོ་མ་བཅས་སྤྲོེ་བ་ཡིན། (དཔྱད་སྲིད་ལ་། ༤) བེ་ཉའི་སྒོང་པོ་དང་། ཉལ་འི་སྒོང་པོ་ནམས་ཤིང་སྒོང་ཡིན་ཡང་ཡལ་ག་མེད། (དཔྱད་སྲིད་ལ་། ༧) རྩུར་བཏང་ཤིང་སྒོང་ནམས་ལོ་མང་པོའི་བར་འཛོལ་བ།

སྒོང་རྩུམ་ནི་ཚི་ཤིང་ཆེ་ཆུང་འབྲིང་ཙམ་དང་། སྒོང་ལྷན་ཚུ་པོ་མཁའ་གསལ་ཤིང་ཤིང་རྩུ་གས་ཆེ་བ། ཡལ་ག་མང་དུ་སྤོམ་པ་བཅས་ཡིན། ཡལ་ག་ནམས་སྒོང་ལྷན་ཚུ་པོ་མཁའ་གསལ་ཡར་སྤྲོས་མ་ཐག་ནས་མགོ་འདུས་པ་ཡིན། ཞི་མ་སྒོང་དང་།

ཀོ་རིན་ཏུ་(Corinda) དང་། **ཉེན་ལྷན་**(Henna) དང་། **ལན་ཏ་ན།**(Lantana) པོ་གཞན་སྤོེ་ལི་ཡ།(Bougainvillea) སོ་འབྲུ་ནམས་སྒོང་རྩུམ་གྱི་དཔེ་མཚོན་ཁ་གསལ་ཡིན། (དཔྱད་སྲིད་ལ་། ༡༠)

དཔྱད་སྲིད་ལ་། ༤ ཤིང་སྒོང་།

དཔྱད་སྲིད་ལ་། ༡༠ སྒོང་རྩུམ།

དེ་ཚོའི་ཚེ་ཡུན་ལོ་མང་པོར་གནས་ཀྱང་གིང་སྤོང་ལས་ལོ་
ཉུང་བ་ཡིན།

སྤྲོ་ལྷུ་མ་ནི་ཚི་ཕིང་ཚུང་དུ་དང་སོབ་སོབ། མཉེན་
པོ་བཅས་ཡིན། སྤྲོ་ལྷུ་མ་དེ་ཚོའི་མཐོ་ཚད་ལ་མི་ཉེར་
གཅིག་མན་ཚམ་ཡོད་ཅིང་། དུས་ཚོགས་གཅིག་ནས་
གཉིས་བར་འཛོལ་བ་ཡིན། སྤྲོ་ལྷུ་མ་གྱི་དཔེ་མཚོན་ནི་**རླུ་ལ་**
སམ་ (Balsam) དང་། ལྷོ་འབྲས། ཡུངས་དཀར། **དཔེ་རིས་མ་ཁ** ཉ་ལའི་སྤོང་པོ། **དཔེ་རིས་མ་ཉུ** སྤྲོ་ལྷུ་མ།
ཀཱུའི་ཡ་ (Kochia) བཅས་ཡིན། (དཔེ་རིས་མ་ཉུ)

དཔེ་རིས་མ་ཁ ཉ་ལའི་སྤོང་པོ། དཔེ་རིས་མ་ཉུ སྤྲོ་ལྷུ་མ།

མ་ཁ ལོ་འཁོར་དང་། ལོ་བྱུང་དང་། ཉུག་གནས་ཚི་ཕིང་།

ཚི་ཕིང་རྣམས་ཀྱང་རང་གི་ཚེའི་འཁོར་ལོ་ལ་གཞི་ཉེན་བྱས་ཏེ་ལོ་འཁོར་དང་ལོ་བྱུང་དང་ཉུག་གནས་ཚི་ཕིང་བཅས་
སུ་དབྱེ་བ་འབྱེད་ཐུབ། ཚི་ཕིང་གང་གི་ཚེའི་འཁོར་ལོ་དེ་སྤྲོ་ལྷུ་གྱི་འབྲས་པ་ནས་གིང་འབྲས་ཐོན་པའི་བར་དུས་ཚོགས་གཅིག་
ནང་རྫོགས་གྱི་ཡོད་པ་དེ་ལ་**ལོ་འཁོར་ཚི་ཕིང་** (Annual plants) ཟེར།

དེ་ལོ་དཔེ་མཚོན་ནི་ལྷོ་དང་། འབྲས། ཡུངས་དཀར། མུ་རྒྱ། (Moong) སྤྲོ་ལྷུ་མ། དི་ལྷོ་ཞི་ཡ། (Petunia)
རྒྱལ་སམ་བཅས་ཡིན། དེ་ཚོ་སྤྲོ་ལྷུ་མ་ཡིན། ཚི་ཕིང་གང་ཞིག་གི་ཚེ་ཚད་རྫོགས་པར་དུས་ཚོགས་གཉིས་དགོས་པ་དེར་
ལོ་བྱུང་ཚི་ཕིང་ (Biennial plants) ཟེར། གུང་ལ་ཕུག་དང་། ལ་ཕུག ཉུང་མ། ཞོག་ཞོག་བཅས་ནི་ལོ་བྱུང་ཚི་ཕིང་གི་
དཔེ་མཚོན་ཁ་གསལ་ཡིན། སྤྲོ་ལྷུ་མ་དེ་ཚོ་སྤྲོ་ལྷུ་མ་ཡིན་ཞིང་། སྤོང་ལྷུ་མ་པ་ཞིན་ཏུ་དཀོན། དེ་ཚོར་དུས་ཚོགས་དང་

དཔེ་རིས་མ་ཉུ ལོ་འཁོར་ཚི་ཕིང་དང་། ལོ་བྱུང་ཚི་ཕིང་། ཉུག་གནས་ཚི་ཕིང་།

པོའི་སྐབས་སུ་ལོ་མ་དང་སྔོང་བུའི་ཡན་ལག་དང་། དུས་ཚིགས་གཉིས་པར་མེ་ཏོག་དང་འབྲས་བུ་ཐོགས་པ་ཡིན། (དཔེ་
 རིས་པ་༡༣)

དུས་ཚིགས་གཉིས་ལས་མང་བར་འཚོ་མཁན་གྱི་ཕྱི་ཤིང་ཤིན་ཏུ་མང་པོ་ཡོད། དེ་ཚོ་ལ་**ཉག་གནས་ཕྱི་ཤིང་** (Perennial
 plants) ཟེའ། ཉིམ་སྔོང་དང་། ཨམ་རུད། (Guave) ཇ་མུན། (Jamun) ལྷ་ལྷུལ། (Babool) ཏ་ལ་བཅས་ཀྱི་སྔོང་པོ་
 རྣམས་ཉག་གནས་ཕྱི་ཤིང་གི་དཔེ་མཚོན་ཡིན།

ང་ཚོས་བྱེད་སློབ་ཞིག་སྟེ་ཕྱི་ཤིང་སྣ་ཚོགས་ཤིང་སྔོང་དང་། སྔོང་ལྷུམ། སྔོ་ལྷུམ་བཅས་སུ་དབྱེ་བ་དང་ཆབས་
 ཅིག་དུང་ལོ་འཁོར་དང་། ལོ་བྱུང་། ཉག་གནས་ཕྱི་ཤིང་བཅས་སུ་འདྲ་བའི་ཚིག་

བྱེད་སློབ་པའི་པ།

རེབ་མིག་པ་༡ རྣམ་རང་གི་བྱིམ་དང་སློབ་གྲུའི་ཉེ་འཁོར་དུ་མཐོང་བའི་ཕྱི་ཤིང་ཁ་གསལ་གྱི་མིང་བྲིས་དང་། དེ་ཚོའི་
 ཚོ་ཚད་དང་ཆེ་ཆུང་དང་དབྱིབས་ལ་གཞི་རྟེན་བྱས་ཏེ་ཤིང་སྔོང་དང་། སྔོང་ལྷུམ་དང་། སྔོ་ལྷུམ་གང་གི་སྟེ་ཚན་ཡིན་འོ་ཚོད་
 པར་གྱིས། དེ་དང་ཆབས་ཅིག་དེ་དག་ལོ་འཁོར་དང་། ལོ་བྱུང་། ཉག་གནས་ཕྱི་ཤིང་བཅས་གང་ཡིན་ཡང་སློབ། དེ་ཚོ་ཁ་
 གསལ་འོ་ཐག་ཚོད་རྒྱར་དཀའ་ངལ་འཕྲད་ཤིང་། དེ་འདྲའི་གནས་སྐབས་སུ་རང་གི་ཐོགས་པོ་དང་། རྣམ་རབས། དགོ་རྣམ་
 སོགས་ལ་བཀའ་འདྲི་ལྷོ་ཚིག་

རེབ་མིག་པ་༡ ཕྱི་ཤིང་ཁ་གསལ་གྱི་དབྱེ་བ།

ཨང་གྲངས།	ཕྱི་ཤིང་གི་མིང་།	ཤིང་སྔོང་/སྔོང་ལྷུམ་/སྔོ་ལྷུམ།	ལོ་འཁོར་/ལོ་བྱུང་/ཉག་གནས།
༡	ཉེན་རྒྱ།	སྔོང་ལྷུམ།	ཉག་གནས།
༢	འབྲས།	སྔོ་ལྷུམ།	ལོ་འཁོར།
༣			
༤			
༥			
༦			
༧			
༨			
༩			
༡༠			

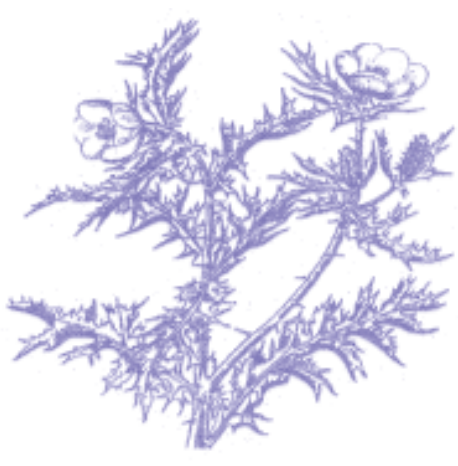

ཧ་ཀ ཕྱི་ཤིང་གི་འཚོ་ཡུལ།

ཕྱི་ཤིང་ནམས་རང་གི་རང་བྱུང་སྐྱེ་གནས་དང་འཚོ་སའི་ཁྱད་ཚོས་ལ་བརྟེན་ནས་ཀྱང་དབྱེ་བ་འབྱེད་ཐུབ། གནས་ཡུལ་དེ་རིགས་ལ་**འཚོ་ཡུལ་**(Habitat)ཟེས།

ས་སྡོང་དུ་སྐྱེས་པའི་ཕྱི་ཤིང་གང་ཞིག རང་ཉིད་འཚོ་བར་ཚུ་མང་ཉུང་སྡོམས་པོ་ཞིག་དགོས་པ་ནམས་ལ་**བར་གནས་ཕྱི་ཤིང་**(Mesophytes)ཟེས། ཕྱི་ཤིང་ཁ་གསལ་གནམ་གཤིས་སྐྱམ་པོར་གནས་པ་དང་། ཚུ་ཉུང་ཉུང་ཞིག་གིས་འཚོ་བར་བྱེད། དེ་ཚོར་**སྐྱམ་སྐྱེས་ཕྱི་ཤིང་**(Xerophytes)ཟེས། ལྷ་ལྷུལ་དང་། ལྷ་ཤིང་།(Cucti) རྩེར་(Ber)བཅས་ནི་སྐྱམ་གནས་ཕྱི་ཤིང་གི་དཔེ་མཚོན་ཡིན།སྤྱིར་བཏང་དེ་ཚོའི་ཚ་བ་རིང་ཞིང་ས་གཏིང་དུ་ཟུག་པ་དང་།ལོ་མ་སྤེལ་ཞིང་རྩོད་པ་ཡིན། དེ་ནི་བྱེ་ཐང་ལྷ་བུའི་སྐྱམ་སར་སྐྱེས་པའི་ཕྱི་ཤིང་ལ་རྒྱངས་འགྱུར་ཉུང་དུ་འབྱུང་བའི་ཚེད་དུ་ཡིན།(དཔེ་སྟེང་ཧ་ཀ)

ཕྱི་ཤིང་ཁ་གསལ་མཚོ་དང་མཚོ་ལྷན་དུ་ཡང་འཚོ་བ་ཡིན། འབྲེད་ཀྱིས་ཚུའི་སྡོང་དང་ཚུའི་ནང་དུ་ཕྱི་ཤིང་མང་པོ་མཐོང་ཡོད། ཕྱི་ཤིང་དེ་ཚོར་**བྱིངས་གནས་ཕྱི་ཤིང་**(Hydrophytes)ཟེས། ཕྱི་ཤིང་འདི་རིགས་ཀྱི་ཚ་བ་སྐྱེ་འཕེལ་འབྱུང་གི་མེད་པས་མ་ཚད་ཁ་གསལ་ལ་ཚ་བ་ཡང་མེད། བྱིངས་གནས་ཕྱི་ཤིང་གི་ཡོངས་གྲགས་དཔེ་མཚོན་ནི་མེ་ཏོག་པར་དང་། མེ་ཏོག་ཀྱུ་ལུད། མཚོ་རྩུ།(Sea weed)བཅས་ཡིན། (དཔེ་རིས་ཧ་ཀ)

དཔེ་རིས་ཧ་ཀ
སྐྱམ་གནས་ཕྱི་ཤིང་ཞིག

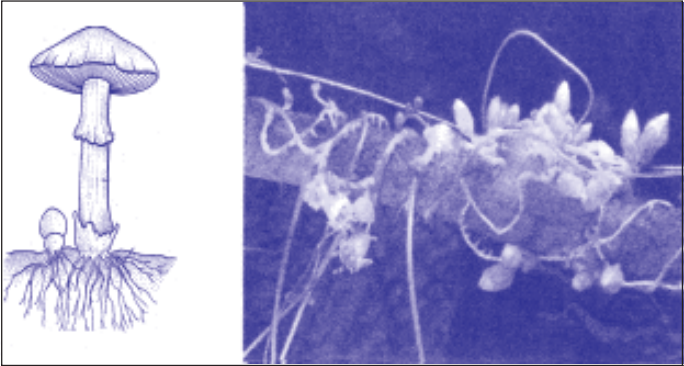
དཔེ་རིས་ཧ་ཀ
བྱིངས་གནས་ཕྱི་ཤིང་ཞིག

པ་༡༠ ཕྱི་ཤིང་གིས་ཟས་བཅུད་ལེན་ཚུལ།

ཕྱི་ཤིང་རྣམས་ཀྱིས་རང་རང་གི་ཟས་བཅུད་ལེན་ཚུལ་ལ་ལྟོས་ཏེ་སྡེ་ཚན་གཉིས་སུ་བགོས་ཡོད་དེ། རང་བཞེན་ཅན་དང་། གཞན་བཞེན་ཅན་བཅས་ཡིན། རང་ཉིད་ལ་དགོས་པའི་ཟས་རང་གིས་སྐྱུན་པའི་ཕྱི་ཤིང་རྣམས་ལ་རང་བཞེན་ཕྱི་ཤིང་ངམ་**རང་འཚོ་ཅན་** (Autotrophs) ཟེམ། ཕྱི་ཤིང་ཁ་གསུམ་གྱིས་ཕྱི་ཤིང་གཞན་གྱི་ཟས་བཅུད་ལེན་པ་མ་ཟད། སློབ་ཆགས་གྱིས་བཟོས་པའི་ཟས་ཀྱང་ལེན་པ་ཡིན། དེ་ཚོར་**གཞན་བཞེན་ཕྱི་ཤིང་** (Heterotrophs) ཟེམ།

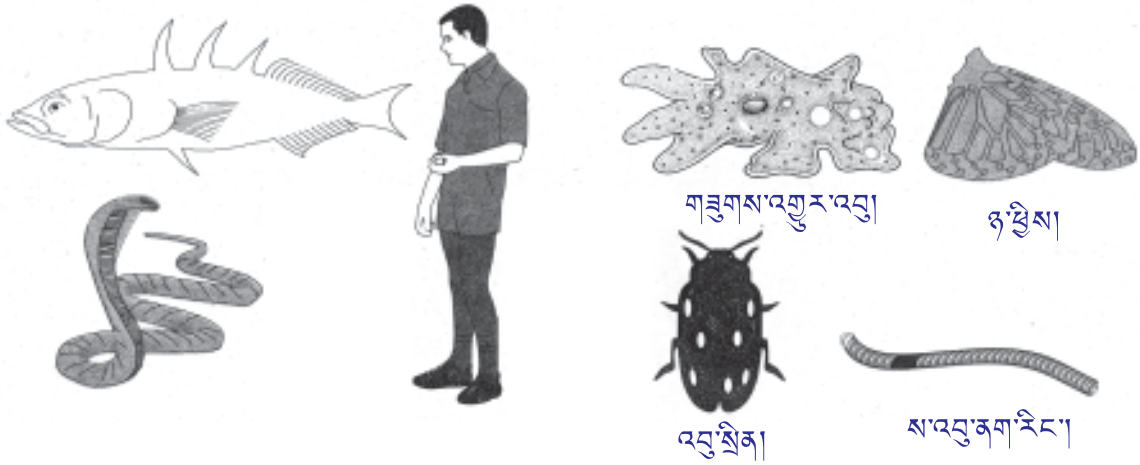
གཞན་བཞེན་ཕྱི་ཤིང་དེ་ཚོས་ཕྱི་ཤིང་དང་སློབ་ཆགས་ཀྱི་རོལ་མ། ཞིག་རུལ་དུ་གྱུར་པའི་ཡུང་པོར་ལོངས་སྤོང། ཕྱི་ཤིང་དེ་རིགས་ལ་**སྡོ་རུལ་ཕྱི་ཤིང་** (Saprophytes) ཟེམ། ཕྱི་ཤིང་གང་ཞིག་གིས་སྐྱེ་ལྡན་གཞན་གྱི་སྤུང་པོ་རང་གི་ཟས་སུ་བསྟེན་པ་ལ་**གཞན་གཟན་** (Parasites) ཕྱི་ཤིང་ཟེམ། ག་མོ་དང་ཉམ་སྤྱིའི་རིགས་ཁ་གསུམ་ནི་སྡོ་རུལ་ཕྱི་ཤིང་གི་དཔེ་མཚོན་ཡིན་ལ། **དོ་ཏ་ཏ།** (Dodder) **ལུ་ཤིང་།** (Cuscuta) **མི་སྲ་ལེ་ཏོ་ལ།** (Mistletoe) རྣམས་ནི་གཞན་གཟན་ཕྱི་ཤིང་གི་དཔེ་མཚོན་ཡིན། (དཔེ་རིས་པ་༡༥) དེར་བཞེན། ང་ཚོས་ཕྱི་ཤིང་རང་ཉིད་ཀྱི་དགོས་མཁོ་ལ་བཞེན་ནས་ཐབས་ལམ་མང་པོའི་སློབ་ཕྱི་ཤིང་ལ་དབྱེ་བ་འབྱེད་ཐུབ།

དཔེ་རིས་པ་༡༥ ག་མོ་དང་། ཀ་ས་ཀུ་ཏ།

པ་༡༡ སྐལ་རུས་ཅན་དང་སྐལ་རུས་མེད་པའི་སློབ་ཆགས།

སློབ་ཆགས་དང་ཕྱི་ཤིང་གཉིས་ཀ་སྐྱེ་ལྡན་དངོས་པོ་ཡིན་ནའང་། དེ་གཉིས་ལ་བྱང་པར་ཁ་གསུམ་ཡོད་པ་བྱིད་ཀྱིས་ཤེས་ཀྱི་ཡོད། ད་བར་སློབ་ཆགས་ལ་ཁྱོེན་བསྐྱེད་པའི་རིགས་མི་འདྲ་བ་ས་ལ་དུག་ལྷག་བྱུང་ཡོད། སློབ་སྤྱིང་བྱེད་བའི་ཆེད་དུ་སློབ་ཆགས་རྣམས་གཙོ་བོ་སྐལ་རུས་ཡོད་པ་དང་མེད་པའི་སྡེ་ཚན་ཆེན་པོ་གཉིས་སུ་དབྱེ་བ་ཡིན། འདི་ནི་དེ་དག་ལ་སྐལ་ཚོགས་ཡོད་པ་དང་མེད་པའི་དབང་གིས་དབྱེ་བ་བྱེད་བཞིག་ཡིན། (དཔེ་རིས་པ་༡༦)

དབྱེ་རིམ་པ་༡༤ རྒྱལ་རྒྱུ་ཚན་དང་རྒྱལ་རྒྱུ་མེད་པ་ཁ་གསལ།

རྒྱལ་རྒྱུ་ཚན་གྱི་སློབ་ཆགས་རྣམས་འཚོ་རུ་ཡོངས་འབྲུག་གཙང་བྱུང་བའི་སློབ་ཆགས་ཀྱི་རིགས་སུ་བརྗེ་བ་ཡིན། དེ་ཚོར་རྒྱལ་རྒྱུ་ཚན་དང་བཅས་པའི་རྒྱལ་རྒྱུ་མེད་ཡོད། དེ་ཚོར་རྒྱལ་རྒྱུ་ཚན་གྱི་སློབ་ཆགས་(Vertebrates)ཟེར། རྒྱལ་རྒྱུ་ཚན་གྱི་རྒྱུ་ཚན་ལ་རྒྱུ་ཚན་མང་པོ་ལས་བྱུང་བ་དེ་ཚོར་རྒྱལ་རྒྱུ་ཚན་(Vertebratae)ཟེར། རྒྱལ་རྒྱུ་ཚན་གྱི་སློབ་ཆགས་ནི་མི་དང་། བ་སྐྱུགས། ཚི་ཚི། ཞི་མི། རྒྱལ་པ། ཉ། ལ། རྒྱལ། རྒྱལ་པ་སོགས་ལྟ་བུའོ། །རྒྱལ་རྒྱུ་མེད་པའི་སློབ་ཆགས་ནི་ས་འབྲུ་དང་། ཉ་སྤྱིས། གཞུགས་འགྲུར་འབྲུ་ཨ་མྱི་གླ།(Amoeba) ལྷ་ལུ་མ། འབྲུ་སྤྱི་མ། རྒྱུ་ཚན་ལ། རྒྱུག་པ་འབྲུ་འབྲུ་པ་དང་ལྟ་བུའོ། །རྒྱལ་རྒྱུ་ཚན་གྱི་སློབ་ཆགས་རྣམས་རྒྱུ་ཡང་ཉ་འི་རིགས་དང་། རྒྱལ་པ་ལྟ་བུའི་རྒྱལ་པ་ལྟ་བུ་ལྟ་བུའི་རིགས་(Amphibians) རིགས་དང་། རྒྱལ་དང་རྒྱལ་པ་ལྟ་བུའི་སློབ་ཆགས་(Reptiles) དང་། རྒྱལ་སློབ་ཆགས་(Birds) ཀྱི་རིགས་དང་། མི་དང་། རྒྱལ། མད་གྱི་སྤེ་ཀང་ག་སུ། བ་སྐྱུགས། ཞི་མི། རྒྱལ་སློབ་ཆགས་ལྟ་བུའི་རྒྱ་གསོ་སློབ་ཆགས་(Mammals) བཅས་སུ་བགོས་ཡོད།

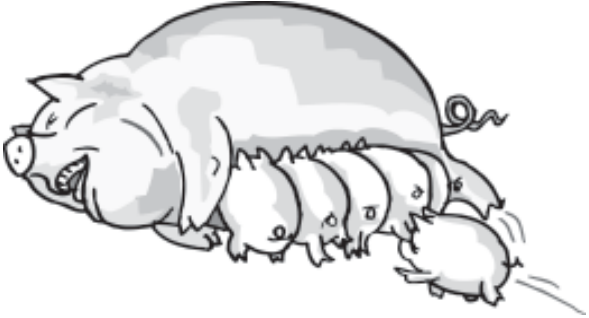
སློབ་ཆགས་རྣམས་རང་གི་གཞུགས་པའི་ཕྱི་གཡོགས་ལ་གཞིར་བཞག་ཉེ་ཉེ་ཚན་དུ་བརྗེ་བ་ཀྱང་ཡོད། (དབྱེ་རིམ་

དབྱེ་རིམ་པ་༡༥ ཉ་དང་རྒྱལ་པ་དང་བྱ་བཅས་ཀྱི་ཕྱི་གཡོགས།

པ་༡༢) སློབ་གཡོག་ས་འདི་ལ་**ལུས་སྒོགས་**(Coat)ཟེས། ཉ་དང་། རླུ་ལ། རྩང་ས་པ་རྣམས་ལ་**ཉ་ཁབ་**(scales)ཡོད་ཅིང་། རྩལ་པ་རྩ་བུ་ཁ་ཤས་ལ་སྒྱི་པ་གས་བརྒན་ཞིང་འཇམ་པ་ཡོད། འ་རྣམས་ལ་སྒོ་དང་། ལུ་གསོ་སྒོག་ཆགས་རྣམས་ལ་སྒོ་དང་སྒྱ་ཡོད། སྒོག་ཆགས་ཁ་ཤས་ཀྱིས་སྒོ་དང་བཏང་ནས་རིགས་རྒྱུད་སྲུང་ཤིང་། (དཔེ་རིས་པ་༡༤) གཞན་དག་གིས་མངལ་སྒྱེས་ཀྱི་སྒོ་ནས་རིགས་རྒྱུད་སྲུང་བ་ཡིན།

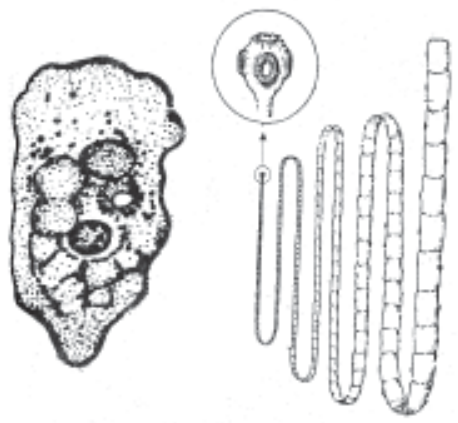
(༡) རྩང་སྒྱེས།

(༢) མངལ་སྒྱེས།

དཔེ་རིས་པ་༡༤ སྒོག་ཆགས་ཀྱི་རིགས་རྒྱུད་སྲུང་ཚུལ།

པ་༡༣ གཞན་གཟན་སྒོག་ཆགས།

སྒོག་ཆགས་ཁ་ཤས་གཞན་གྱི་སྤོང་དུ་གནས་ཏེ་འཛོལ་གྱི་ཡོད། དེ་ཚོར་གཞན་གཟན་ཟེས། དེ་ཚོ་སྤུ་སྤུང་རྒྱུང་པས་གྲུབ་པ་(གཟུགས་འགྲུར་འབྲུ)ཡིན་སྲིད་ཅིང་། ཡང་ན་སྤུ་སྤུང་དུ་མས་གྲུབ་པ་དང་(རྒྱུ་འབྲུ་ལེབ་རིང་)ཡིན་ཚོགས། (དཔེ་རིས་པ་༡༥) དེ་ཚོ་ཁག་ཅིག་གིས་སྒོག་ཆགས་གཞན་ལ་ན་ཚ་ཉེན་ཁ་ཅན་ཡང་བཟོ་སྲིད། དཔེར་ན། **འབྲུ་སྤོན་ཡ་ལྷི་ལྷ**(Entamoeba)ཡིས་སྒོད་ཁོག་བཤམ་རྒྱུ་རྒྱུ་བྱེད་ཀྱི་ཡོད། དེ་བཞིན་མ་ལེ་རི་ཡའི་གཞན་གཟན་དེས་ཚ་ནད་འདར་ཚད་ཀྱི་རྒྱུ་བྱེད་ཀྱི་ཡོད།

༡) འབྲུ་སྤོན་གྱི་གཟུགས་འགྲུར་འབྲུ། ༢) རྒྱུ་འབྲུ་ལེབ་རིང་།
དཔེ་རིས་པ་༡༥

བྱེད་སྒྲིབ་ཀྱི་ལྟ་བུ།

རང་གི་ཉེ་འཁོར་ན་ཡོད་པའི་སྒྲིབ་ཚན་གསལ་ཚུལ་ལྟོ་འཁོད་གྱིས་
 དང་། དེ་ཚོར་སྐྱེལ་རྩལ་ཡོད་མེད་བར་གྱི་དབྱེ་བ་སྟེ། རྒྱུ་ལྡན་གྱིས་སྐྱེལ་
 རྩལ་ཅན་ཚུལ་ཉེ་ལོགས་དང་། སྐྱེལ་གཤེད་གཉིས་འཛོལ་སྒྲིབ་ཚན་གསལ་
 གོ་གཤམ་འགྲོ། འདབ་ཚགས། རྒྱ་གསེ་སྒྲིབ་ཚན་བཅས་སུ་དབྱེ་བ་སྟེ་ཚོགས་
 དེ་ཚོས་ཟས་ཟ་སྤངས་དང་། གནས་གཅིག་ནས་གཞན་དུ་འགྲུལ་བསྐྱོད་
 བྱེད་སྤངས། གནས་གཤིས་ཀྱི་འགྲུར་བ་ལ་བརྒྱུན་ཐབས་བྱེད་སྤངས་བཅས་
 ལ་བརྟེན་ཞིབ་བྱོས།

༡.༡.༡ ཚན་རིག་གི་བརྗོད་བྱ།

རྒྱུ་ལྡན་གྱིས་ཤེས་གསལ་ལྟར། རྒྱུ་ལྡན་དང་རྒྱུ་ལྡན་མིན་པ་གང་
 ཡིན་རུང་། རིགས་གཅིག་གསལ་ཚོ་ཁག་ཅིག་ལ་མིང་འདོགས་པ་ནི་དབྱེ་
 བའི་ཚུལ་པ་གལ་ཆེན་ཞིག་ཡིན། མིང་བཏགས་པ་དེས་ཡུལ་དེའི་རིམ་འཛིན་དང་། ཡུལ་བྱེ་བྲག་པ་གཞན་དག་དང་ཁྱད་
 པར་འབྱེད་པར་ཕན་ཐོགས་ཡོད། ཡུལ་བྱེ་བྲག་པ་གང་དག་ལ་འདྲ་ཚོས་མང་བ་དང་། རང་དབང་གི་སྐྱོ་ནས་རང་གི་རིགས་
 ལྗུང་རང་བྱུང་དུ་སྟེལ་བ་ཚུལ་ལ་**རིགས་**(Species) ཟེར། རིགས་མང་པོ་ཞིག་ལ་འདྲ་ཚོས་ཁ་གསལ་ཡོད་པ་དེ་ཚོ་སྟེ་ཚན་
 ཚེ་བ་ཞིག་ཏུ་བསྐྱེལ་བ་དེ་ལ་**རིགས་ཚན་**(Genus) ཟེར། ཡུལ་བྱེ་བྲག་པ་ཞིག་ལ་ཚན་རིག་དང་མཐུན་པའི་མིང་འདོགས་
 པའི་བརྒྱུད་རིམ་ནང་ཐ་སྐྱད་གཉིས་ཚུད་ཡོད་དེ། དང་པོ་དེ་རིགས་ཚན་ནས་བྱུང་བ་དང་། གཉིས་པ་ནི་རིགས་ནས་བྱུང་
 བ་ཡིན། དེས་ན། ཚན་རིག་དང་མཐུན་པའི་ཐ་སྐྱད་(མཚན། བརྗོད་ཅས་པ་ནི། ཤེས་བྱའི་རིག་ཚན་སོ་སོའི་ཐུན་མིན་གྱི་མིང་
 བརྗོད་དོན་ཡིན།) གཉིས་འདུས་ནས་བྱུང་ཡོད། རྒྱུ་ལྡན་བཏགས་པའི་**ཉིས་སྐྱགས་བརྗོད་ཚན་**(Binomial no-menclature) ཟེར།

རང་ཚོས་ཤེས་གསལ་བཞིན་ཚན་རིག་ནི་འཇམ་སྐྱེད་ཡོངས་སུ་ཁྱབ་པ་ཞིག་ཡིན། དེར་བརྟེན། ཚན་རིག་གི་ཐ་སྐྱད་
 ཀྱང་ཡོངས་བྲགས་ཁས་ལེན་ཐུབ་པ་ཞིག་དགོས་ལ། འཇམ་སྐྱེད་གི་ས་ཆ་ཚང་མར་གཅིག་མཚུངས་ཞིག་ཡིན་དགོས། འཇམ་
 སྐྱེད་ནང་དངོས་པོ་གཅིག་ལ་སྐད་ཡིག་མི་གཅིག་པའི་དབང་གིས་ཡུལ་ཡུང་སོ་སོའི་མིང་འཁོད་སྤངས་ཀྱང་མི་འདྲ་བ་ཡིན། དཔེར་
 ཅི། མིང་ཉོག་ཨ་མ་ལ་ཉིན་དེའི་སྐད་དུ་ཨུམ་དང་། དབྱིན་སྐད་དུ་མེད་མོ། ཤེས་སྐྱུར་སྐད་དུ་ཨུམ་ཟེར། འོན་ཀྱང་

དེ་བའི་ཚོར་ལན་ཐོབས།

- ༡། སྒྲིབ་ཚན་གྱི་དབྱེ་བ་ཞེས་པའི་གོ་དོན་ཅི།
- ༢། རྒྱུ་ལྡན་དངོས་པོའི་དབྱེ་བའི་དགོས་མཁོ་འགྲེལ་
བརྗོད་གྱིས།
- ༣། སྐྱེལ་གཤེད་ཚུ་ཤིང་དང་། བར་གནས་ཚུ་ཤིང་
དང་། བྱིངས་གནས་ཚུ་ཤིང་བཅས་ཀྱི་དཔེར་
བརྗོད་གཉིས་འཛོལ་གྱིས།
- ༤། ལོ་འཁོར་ཚུ་ཤིང་གི་གོ་དོན་འགྲེལ་བརྗོད་གྱིས།
དཔེར་བརྗོད་གཉིས་བྱིས།
- ༥། སྒྲིབ་ཚན་གསལ་ཚུལ་སྐྱེལ་རྩལ་ཡོད་པ་དང་མེད་
པའི་ཁྱད་པར་འབྱེད་སྤངས་འགྲེལ་བརྗོད་གྱིས།
- ༦། སྒྲིབ་ཚན་གསལ་ལས་སྐྱེད་སྐྱེ་དང་། མངལ་སྐྱེས་
གཉིས་ཀྱི་དཔེ་མཚོན་གཉིས་འཛོལ་གྱིས།
- ༧། གཞན་གཞན་ཚུ་ཤིང་དང་། གཞན་བརྟེན་སྒྲིབ་
ཚན་བཅས་ཀྱི་དཔེ་མཚོན་གཉིས་འཛོལ་གྱིས།

འདི་ཡི་ཚན་རིག་གི་མིང་ནི་**མང་གི་ཕེ་ར་ཡིན་ཏེ་ག** (Mangifera indica) ཡིན། འདི་ནི་འཛམ་གླིང་ཡོངས་འབྲུག་ལྷན་ཁུངས་ཀྱི་ཡོད། འདིར་མང་གི་ཕེ་ར་ནི་རིགས་ཚན་གྱི་མིང་དང་། ཡིན་ཏེ་ག་ནི་རིགས་ཀྱི་མིང་ལ་གོ་བ་ཡིན། དེ་བཞིན་ཉེ་རབས་ཀྱི་འགྲོ་བ་མི་ལ་**དེ་མི་སི་ཡིན་ས** (Homo sapiens) དང་། འབྲུ་རིགས་གོ་ལ་**ཉི་ར་ཉི་གམ་ ཨེ་ས་ཉི་ཕམ་** (Triticum aestivum) དང་། འབྲས་ལ་**ཨ་རི་ཇ་ས་ཉི་བ** (Oryza sativa) ཟེར་བ་ལྟར་རོ། །ད་ཆ་བྱིད་ཀྱིས་རྒྱ་ལྡན་དངོས་པོར་ཚན་རིག་གི་བདེ་ཆད་འདོགས་རྒྱ་གལ་ཆེན་པོ་ཡིན་པར་མོས་མཐུན་ཡོད་ཀྱི་རེད།

བྱེད་སློབ་དུག་པ།

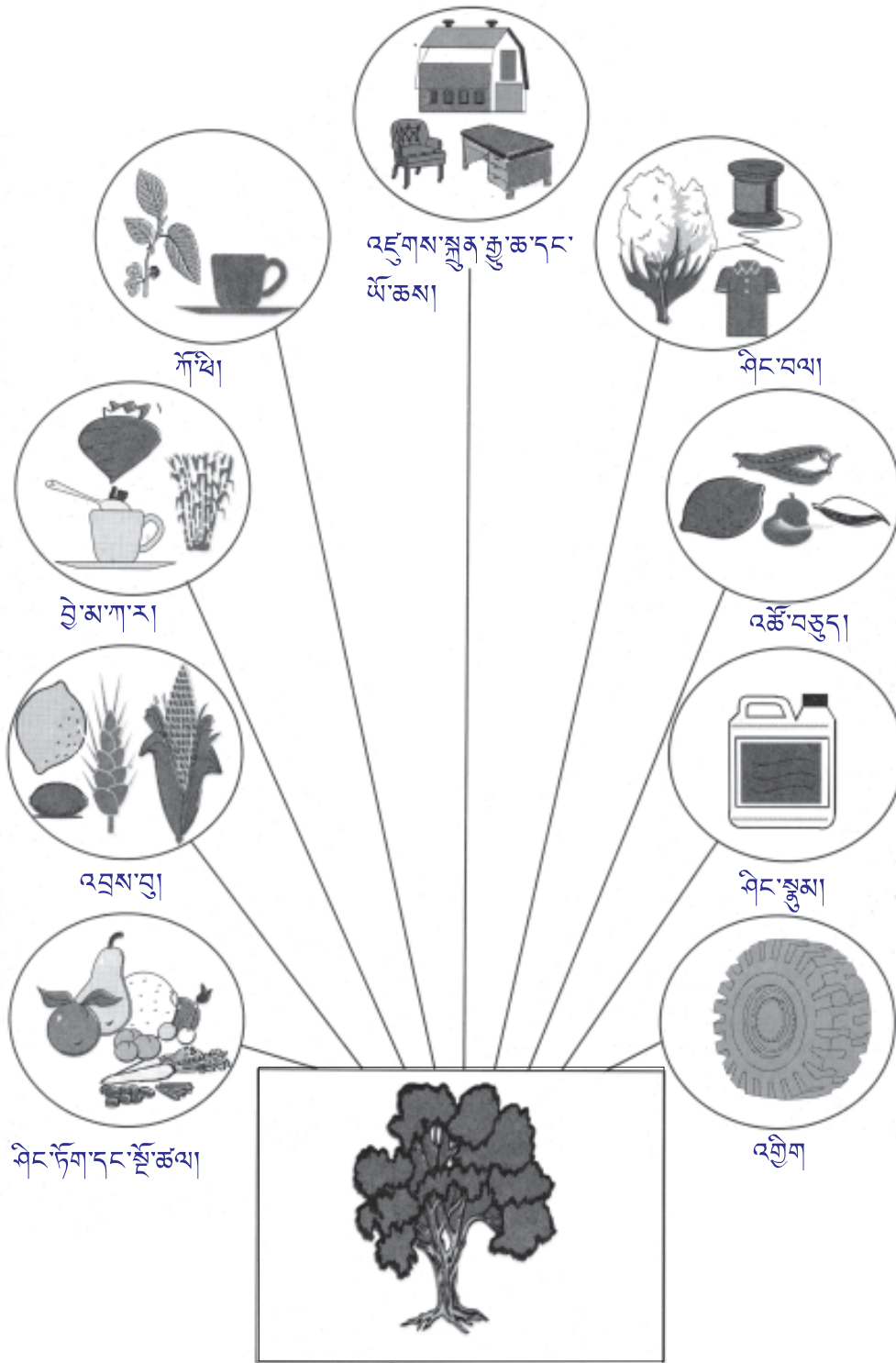
བྱིད་རང་གི་ས་ཁུལ་དུ་འབེལ་པོ་ཡོད་པའི་རྩ་ཤིང་དང་སློབ་ཆགས་ཁ་གསལ་གྱི་མིང་ཐོ་འཁོད། སློབ་གྲུའི་དགོ་ཆ་ན་དང་། ཕ་མའམ། ཡང་ན་ཆུ་རབས་ལ་བརྟེན་ནས་དེ་དག་གི་ཚན་རིག་གི་ཐ་སྙད་ཚོལ་དང་། དེ་དག་རང་གི་ཡོངས་གྲགས་གྱི་མིང་དང་སྐྱར་ཉེ་བྲིས། དེ་ཚོའི་ཚན་རིག་གི་ཐ་སྙད་རྣམས་ལ་འདྲ་ཚོས་གང་རུང་འདུག་གམ་གཟུགས་དང་། གལ་ཏེ་འདུག་ན་འདྲ་ཚོས་དེའི་ཐོག་ནས་མཇུག་བསྡུས་ཅི་ལྟར་རྒྱག་ཐུབ་བམ།

ལྷ་ལྡན་རྩ་ཤིང་དང་སློབ་ཆགས་གལ་ཆེ་ཚུལ།

བྱིད་ཀྱིས་ཤེས་གསལ་ལྟར། ང་ཚོའི་ཉིན་རེའི་མི་ཚེའི་ནང་བེད་སྤྱོད་བྱེད་པའི་དངོས་པོ་ཕལ་ཆེ་བ་རྩ་ཤིང་ཡང་ན་སློབ་ཆགས་ལས་བྱུང་བ་ཡིན། ང་ཚོའི་ཟས་རིགས་དཔེར་ན་གོ་དང་། འབྲས། སྐྱ་མ། ལྷན་ལྷ། ལྷུ་མ། ཚལ། ཤིང་ཏོག་བྱེ་མ་ཀ་ར། ལྷར་ཁ་བཅས་ནི་རྩ་ཤིང་ལས་བྱུང་བའི་དོ་མ་དང་། ལྷན་མར། མར། ཞོ། སློང་། ག་བཅས་ནི་སློབ་ཆགས་ལས་བྱུང་། དར་དང་བལ་ལྷ་བྱུའི་སྤྱད་པ་དང་གོ་བ་རྣམས་སློབ་ཆགས་ལས་བྱུང་། གནས་སྤྱོད་བཅའ་ལ་དང་། ཁང་པའི་ཤིང་ཆ། དེ་བཞིན་འཛིན་ཆས་རྣམས་ཀྱི་རྒྱ་རྩལ་མང་པོ་ཡང་རྩ་ཤིང་ལས་བྱུང་། བེད་སྤྱོད་སྤྱ་ཚོགས་སུ་མཁོ་བའི་རྒྱ་རྩལ་ཤིན་ཏུ་གལ་ཆེན་པོ་སྤོང་བལ་ཡང་རྩ་ཤིང་ལས་བྱུང་། རྩ་ཤིང་ཁ་གསལ་མཛེས་བཞོན་གྱི་ཆེད་དུ་བེད་སྤྱོད་བྱེད། དེ་ཚོ་རང་བྱིམ་དང་ལྷུ་མ་རར་མཐོང་རྒྱ་ཡོད། འདི་ཚོར་**མཛེས་རྒྱན་རྩ་ཤིང་** (Ornamental plants) ཟེར། སློབ་ཆགས་དཔེར་ན། བ་སྐྱུགས་དང་། མ་ཉེ། རྟ། ར་མོང་བཅས་ང་ཚོར་ཤིན་ཏུ་ཕན་ཐོགས་ཆེན་པོ་ཡོད། ལྷན་ཕལ་ཆེ་བ་དང་། བྱེ་བྲག་ཆོ་ཡི་རིག་བྱེད་ (Ayurvedic) དང་། **ཡུན་ནི་** (Unani) མཐུན་སྡེ་བས་སྤྲོད་སྤྱོད་ (Homoeopathic) བཅས་ཀྱི་སྤྱོད་ལས་བྱུང་། དེས་ན་རྩ་ཤིང་ནི་ང་ཚོར་ཟ་མ་དང་། ཤིང་ཆ། རས་ཆ། ལྷན། མཛེས་ཆས་བཅས་འཚོ་བའི་དགོས་མཁོ་སྐྱབ་པར་བྱེད་མཁན་ཆགས་ཡོད། (དཔེ་རིས་ལ་༡༠)

ད་ཆ་ང་ཚོས་རྩ་ཤིང་དང་སློབ་ཆགས་གལ་ཆེ་ཚུལ་ཉ་གོ་བ་རེད། བྱིད་ཀྱིས་ཤེས་གསལ་ལྟར་རྩ་ཤིང་ལ་ང་ཚོ་འཚོ་

དཔེ་རིས་མ་༣༠ རྩི་ཁིང་ལས་བྱུང་བའི་ཕན་ཐོགས་ཅན་གྱི་ཐོན་སྐྱེད་ཁ་གསལ།

བར་ཉེར་མཁོའི་སློབ་འཛིན་རྒྱུ་དང་འཛོལ་རྒྱུ་དང་བཟོ་སྐྱེད་ཀྱི་འགན་ཡང་ཡོད། འཛོལ་རྒྱུ་མེད་པར་ས་གནི་འདིའི་རྣམས་དུ་ང་
ཚོ་དང་བཅས་པའི་སློབ་ཆགས་སུ་ཡང་འཚོ་མི་བྱུང། དེར་བརྟེན། ང་ཚོ་ཚང་མའི་ཚེ་སློབ་ལ་ཚེ་ཤིང་ནི་གལ་འགངས་ཏ་
ཅང་ཆེ་བས་དེ་དག་ལ་དམིགས་བསལ་སྤྱད་སློབ་བྱ་དགོས། རྒྱ་མཚན་འདི་ལ་བརྟེན་ནས་ང་ཚོའི་རིག་གཞུང་དང་སློབ་རྒྱུ་
ནང་ཚེ་ཤིང་ལ་ཏ་ཅང་ཚེ་ཆེན་ཡིན་པའི་སྐོར་མང་དུ་བཤད་ཡོད། དུས་རབས་བརྒྱུད་པའི་ནང་བོད་ཀྱི་རྩ་རྒྱ་གཞུང་གི་ལྷན་ཚུལ་གྱི་ལོ་
འཁོར་མཐོན་པོས་སྤྱད་ལ་བྱེད་དུ་བསམ་དེ་ལོ་ངོ་མང་པོའི་རིང་རྒྱ་དཀར་ནག་དང་བོད་ཡུལ་སློབ་སྦྲོལ་བར་གསུམ་དུ་ལེབས་ཏེ་
ཚེ་ཤིང་དང་སྤོ་སྤོལ་སྐོར་ལ་ཞིབ་འཇུག་གནང་སྟེ་སྤུག་རྗེས་རྒྱ་བས་ཆེན་བཞག་ཡོད།

བྱེད་སློབ་བདུན་པ།

འབྲུ་མིག་པ་༩ ནང་ཉེན་ལྡར་བེད་སློབ་ཡོད་པའི་དངོས་པོ་རྣམས་ཐོ་འགོད་གྱིས་དང་། དེ་ཡི་གལ་ལས་སློབ་ས་
སུ་དེ་དག་གང་ལས་བྱུང་བའི་ཁྲུངས་རྣམས་བྱིས་ཏེ་དེ་དག་ལས་ག་ཚོད་ཅིག་ཚེ་ཤིང་ལས་བྱུང་བ་དང་། ག་ཚོད་ཅིག་སློབ་
ཆགས་ལས་བྱུང་བ། ག་ཚོད་སློབ་ལྡན་མིན་པའི་དངོས་པོ་ལས་བྱུང་བ་ཡིན་པ་ཚོལ།

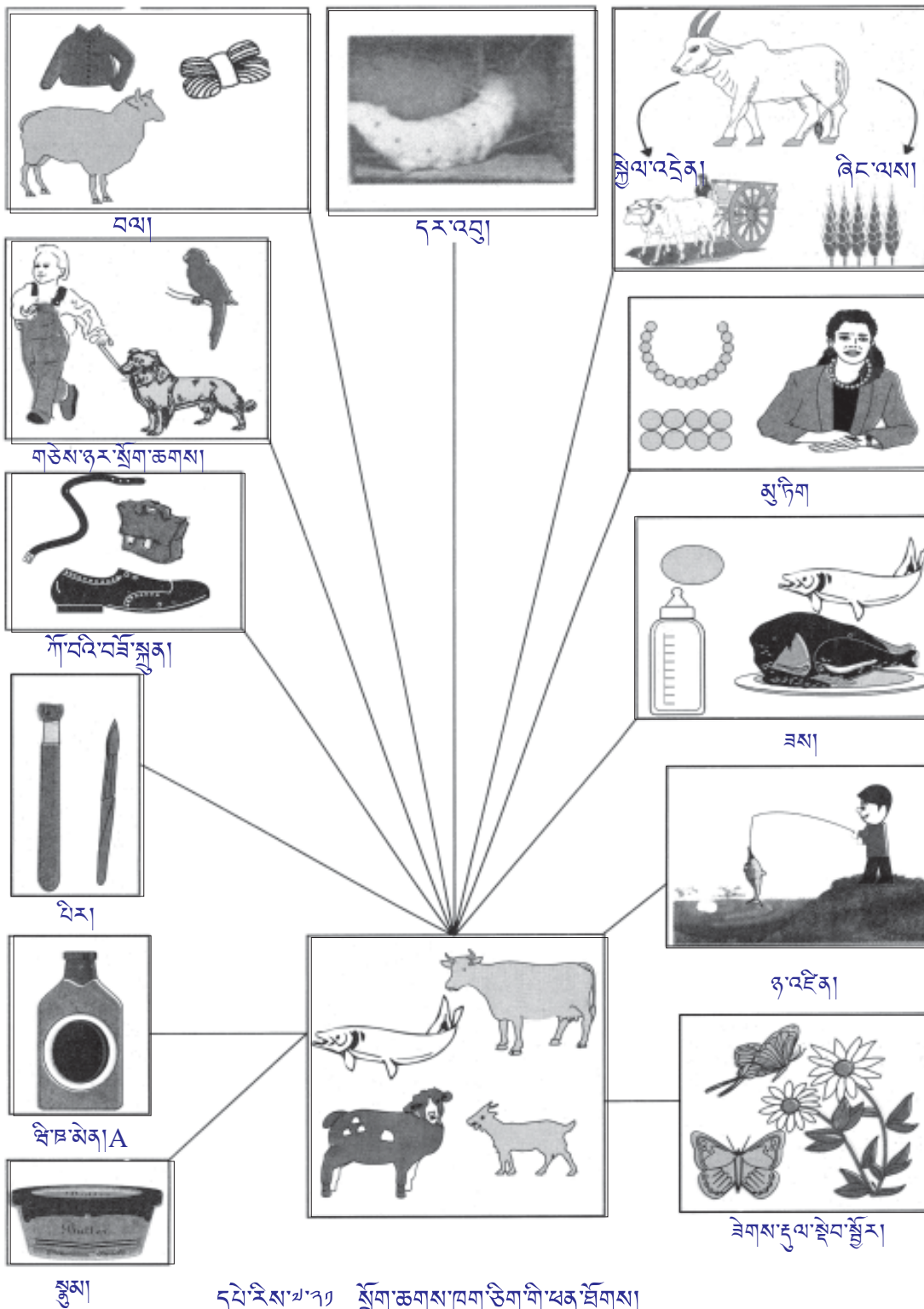
སློབ་ཆགས་རྣམས་ཀྱང་ང་ཚོར་ཤིན་
ཏུ་གལ་ཆེན་པོ་ཡིན། (དཔེ་རིས་པ་༥༡) སློབ་
ཆགས་གྱིས་ང་ཚོར་བས་ཀྱི་རྒྱ་རྗེས་ཅམ་མ་བཟོ།
ད་དུང་འོ་མ་དང་། རྒྱུད་ཅི། སྐོར་། ལ། ཏ་
ར། ཀོ་བ་བཅས་མཁོའི་འདོན་བྱེད། སློབ་སྤུགས་
ཀྱི་ཚུ་བ་ལྟ་བུའི་སྤྱི་ས་རྣམས་ལུང་ལ་བེད་སློབ་
དང་། བྱེད་རྗེས་ཐོབ་པར་བེད་སློབ་བྱེད་པ་ཡིན།
བྱེད་གྱིས་ཤེས་གསལ་ལྟར། ཚུ་བ་ལས་བཟོས་
པའི་བྱེད་སློབ་རྒྱུད་རྗེས་ལས་འོད་དང་ཁ་ལག་
བཟོ་སློབ་ཆེད་བེད་སློབ་བྱེད།

འབྲུ་མིག་པ་༩ ཉེན་ལྡར་བེད་སློབ་ཡོད་པའི་རྒྱ་རྗེས་ཁ་ཤིག་གི་ཁྲུངས།

ཡང་།	དངོས་པོ།	འབྲུང་ཁྲུངས།
༡	བག་ལེབ།	སློབ་ཚེ་ཤིང་།
༢	འབྲས།	འབྲས་ཀྱི་ཚེ་ཤིང་།
༣	འོ་མ།	བ་སྤུགས་སམ། མ་ཏེ། སེམས་ཅན།
༤		
༥		
༦		
༧		
༨		
༩		
༡༠		

གོང་གསེབ་ཁྲུངས་དུ་བ་སྤུགས་ཀྱི་ཚུ་བ་
ནི་མེ་ཤིང་གི་རྒྱུ་ལ་བེད་སློབ་བྱེད་ཀྱི་ཡོད། སློབ་
ཆགས་གྱིས་ང་ཚོར་ཞིང་མོ་བ་དང་། ལྷོན་ཐོག་
རྒྱུད་བ། དོ་བོ་འོར་འདྲན་བཅས་ལ་ཕན་གོགས་བྱེད། སློབ་ཆགས་ཁ་ཤིག་ནས་སྤུམ་འདོན་ཆེད་འཁོར་ལོ་བསྐོར་
བའི་ལས་ཀར་བེད་སློབ་བྱེད་ཅིང་། གཞན་འགའ་ཞིག་ནི་ཁྲིན་པ་ནས་རྒྱུ་འདོན་པར་བེད་སློབ་བྱེད་ཀྱི་ཡོད། དེར་བརྟེན།
སློབ་ཆགས་དེ་ཚོར་རྩ་རྒྱུད་ཡག་པོ་བྱ་དགོས་ཏེ། རྒྱུད་གནས་ལ་གཙང་རྒྱ་དང་། ར་ཚོ་ལས་སྤུང་སློབ་བྱ་དགོས། ཆེས་ལྔ་

མི་དཔལ་ཡོན་དང་འགོ་ཚུགས་པ་ནས་བཟུང་། མིའི་རིགས་ཀྱིས་སློབ་ཆགས་ཀྱི་ཕན་ལུས་རྣམས་ངོས་འཛིན་བྱུང་ཡོད།

༡.༡.༥ ཚི་ཤིང་དང་སློབ་ཆགས་གཞིན་པ་ཅན།

ཚི་ཤིང་དང་སློབ་ཆགས་ཁ་གསལ་གཞན་གཟན་ཡིན་པ་དང་། དེ་དག་གིས་རང་གི་བུུད་ཚི་ཤིང་དང་སློབ་ཆགས་གཞན་ལས་ལེན་པར་བྱེད། སློབ་ཆགས་དེ་རིགས་ཕལ་ཆེ་བ་ཕྱ་ཕུང་རྒྱུ་དང་པས་གྲུབ་ཅིང་། སྦྱར་བཏང་དེ་ཚོར་**སྦྱ་དངོས་ཕྱ་རབ་**(Microbes) ཟེའུ། ཕྱ་སྦྱིན་དང་། དུག་སྦྱིན། ཕྱ་ཕུང་རྒྱུ་དང་པ་ལས་སྦྱེས་པའི་གདོད་སྦྱེས་སློབ་ཆགས་(Protozoans) ཏམ་སྦྱ་བཅས་རྣམས་སྡེ་ཚོན་འདིར་གཏོགས། དེ་ཚོས་ཚི་ཤིང་དང་སློབ་ཆགས་ལ་**ནད་དུག་**(Diseases) བསྐྱེད། དཔེར་ན། སློབ་ཆགས་ཁ་གསལ་ལ་**ཚམ་རིམས་**(Influenza) དང་། **སྦྱ་ནད་ཉི་ལུ་**(Tuberculosis) བཟུང་སྦྱུག་གི་ནད་དུག་(Cholera) ཨ་མི་ལྷའི་བཟུང་ནད། ཨ་སུ་པར་ཇི་ལོ་སི་སུ།(Aspergillois) འདར་ཚད་(Malaria) སོགས་ནད་དུག་ཕོག་གི་ཡོད་པ་ཤེས་གསལ་ཡིན། **བཙའ་ཐན་**(Smut) དང་བཙའ་ནད་(Rust) རྣམས་ཚི་ཤིང་གི་ནད་ཀྱི་དཔེ་མཚོན་ཡིན། **སྦྱ་དངོས་ཕྱ་རབ་**གཅིག་གམ་དུ་མས་ན་ཚེ་དེ་ཚོ་ཚང་མ་བཟོ་གི་ཡོད། **རྩུ་འབྲུ་ལྷགས་ཀྱུ་མ་**(Liver fluke) དང་། **རྩུ་འབྲུ་ལེབ་རིང་**(Tapeworm) བཅས་ནི་ཕྱ་ཕུང་དུ་མ་ལས་གྲུབ་པའི་གཞིན་འཚོ་ཅན་གྱི་སློབ་ཆགས་ཀྱི་དཔེ་མཚོན་ཡིན།

སྦྱ་དངོས་ཕྱ་རབ་མང་པོ་ཞིག་ང་ཚོ་དང་། ང་ཚོའི་ཁོར་ཡུག་ལ་ཕན་ཐོགས་ཆེན་པོ་ཡོད། ཁྱེད་ཀྱིས་ཤེས་གསལ་ལྟར། ཞོ་ཞི་ཕྱ་སྦྱིན་གྱི་བྲག་པ་ཞིག་གི་གྲོགས་ལ་བཞེན་ཏེ་བྱུང་བ་ཡིན། སྦྱ་དངོས་ཕྱ་རབ་རྣམས་ཀྱིས་ཕུར་བ་བཟོ་རྒྱུ་དང་། པགས་པ་མཉེད་རྒྱ། སློབ་ཆགས་ཤི་བ་དང་། ཚི་ཤིང་རུལ་བ་ཞིག་པར་བྱེད་པ་བཅས་ཀྱི་ལས་དོན་གིན་དུ་གལ་ཆེན་པོ་བྱེད་ཀྱི་ཡོད། དེ་ཚོས་ཚུ་བཟོ་རྒྱུ་དང་ཚང་རག་བསྐྱེད་རྒྱུ་བཅས་ལ་ཕན་ཐོགས་བྱེད་ཀྱི་ཡོད། དེ་ཚོས་རྒྱུང་ཁམས་སུ་རང་དབང་དུ་རྒྱུ་བའི་རྒྱུང་གཟུགས་ན་ལེ་ཉི་ལོ་ཇན་སྦྱོར་བར་ཕན་ཐོགས་བྱེད་ཀྱི་ཡོད། འབྲུམ་ནད་ཀྱིས་གཙོས་པའི་ནད་རིགས་སྡོན་འགོག་གི་སྒྲན་བཟོ་རྒྱུ་བཅས་ནི། སྦྱ་དངོས་ཕྱ་རབ་ཀྱི་བྱེད་ལུས་ལ་བཞེན་ནས་འགོ་བཟུང་ཕན་བདེ་སྦྱབ་མུས་ཀྱི་དཔེ་མཚོན་གལ་ཆེན་ཞིག་ཡིན།

དྲི་བ་འདི་ཚོར་ལན་ཐོབ་ས།

༡། ཚོན་རིག་གི་བད་ཆད་ཅེས་པ་ལས་གོ་དོན་ཡིན་ནམ། མི་དང་ཤིང་ཏོག་ཨ་ཕྱ་གཉིས་ཀྱི་ཚོན་རིག་གི་ཐ་ཆད་བྲིས་དང་།

༢། ང་ཚོའི་ཉིན་རེའི་འཚོ་བའི་ནང་ཚི་ཤིང་དང་སློབ་ཆགས་གལ་ཆེ་ཚུལ་འགྲེལ་བཞེད་བྱུང་དུ་ཞིག་བྲིས།

༣། ཚི་ཤིང་དང་སློབ་ཆགས་གཞིན་པ་ཅན་གྱི་དཔེར་བཞེད་གཉིས་ཅེ་བྲིས།

༤། སྦྱ་དངོས་ཕྱ་རབ་ཀྱང་ཕན་ཐོགས་ཆེན་པོ་ཡོད། བཟོ་སྦྱང་གིས།

ଝିଅଁଙ୍କର ପଢ଼ାବହି

Cell କୋଷ	Annual plant ସାମାନ୍ୟ ଝିଅଁ	Autotroph ସ୍ୱୟଂପୋଷୀ	Biennial plant ଦ୍ୱିବର୍ଷୀ ଝିଅଁ
Cockroach କୋକ୍ଚି	Disease ରୋଗ	Entamoeba ଏଣ୍ଟାମୋବା	Excretion ଉତ୍ସର୍ଜନ
Genus ବିଭାଗ	Flowering plants ଫ୍ଲୋରା ଝିଅଁ	Egg-laying animals ଝିଅଁ	Fern ଫରନ
Growth ଉତ୍ପତ୍ତି	Habitat ଉତ୍ପତ୍ତି	Herb ଝିଅଁ	Heterotroph ପୋଷ୍ୟ ଝିଅଁ
Homo-sapiens ଉତ୍ପତ୍ତି ଝିଅଁ	Hydrophyte ପ୍ରାୟ ଝିଅଁ	Influenza ଝିଅଁ	Life cycle ଝିଅଁ
Life span ଝିଅଁ	Liver fluke କ୍ରୁର ଝିଅଁ	Living things ଝିଅଁ	Microbe ଝିଅଁ
Molecule କ୍ରୁର	Moss ଝିଅଁ	Movement ଝିଅଁ	Non-flowering plant ଝିଅଁ
Parasite ପାରିଶିଷ୍ଟ	Non-Living ଝିଅଁ	Perennial plants ଝିଅଁ	Reproduction ଝିଅଁ
Phototrophic ଝିଅଁ	Shrub ଝିଅଁ	Saprophyte ଝିଅଁ	Respiration ଝିଅଁ
Scientific names ଝିଅଁ	Species ଝିଅଁ	Stimuli ଝିଅଁ	Tapeworm ଝିଅଁ
Tuberculosis ଝିଅଁ	Vertebrate ଝିଅଁ	Xerophyte ଝିଅଁ	Bacteria ଝିଅଁ
Extrenal stimuli ଝିଅଁ	Touch me not ଝିଅଁ	Respones ଝିଅଁ	Trunk ଝିଅଁ

སློབ་ཚན་བདུན་པ།

- ✓ ང་ཚོའི་ཉེ་འཁོར་དུ་དངོས་པོ་སྐྱེ་ཚོགས་ཡོད། དེ་དག་ལས་ཁག་ཅིག་སྐྱེ་ཐུན་དང་། གཞན་ཚམས་སྐྱེ་ཐུན་མིན། རྒྱ་ཐོག་དང་རྒྱ་ཐོག་མིན་པ་གཉིས་ཀར་གདོས་ཚད་དང་། གཟུགས་དབྱིབས། དཔེ་འགྲོས་ཀྱི་སྤྱི་སློབ་བཅས་ཡོད།
- ✓ བྲ་ལྟ་ཞི་སྐྱེ་དངོས་ཀྱི་སློབ་གཞི་རྒྱུ་ཤོས་དེ་ཡིན།
- ✓ རྒྱ་དངོས་ཀྱི་ཁྱད་ཚིག་གཙོ་བོ་ནི་འཚར་ལོངས་དང་འགྲུལ་བསྐྱོད། ཟས་ནང་འདྲེན། དབུགས་འབྲིན་རྩལ། སྤྱི་ཚོར་རྒྱན་ལ་ལན་སྤོང་བ། རྒྱ་འཕེལ་བྱ་བ། རྒྱ་ས་འདོར་བ་བཅས་སོ། །
- ✓ རྒྱ་ཐོག་དངོས་པོ་ཐམས་ཅད་ཁྱད་ཚིག་འདྲ་མིན་ལ་བརྟེན་ནས་ཚི་ཤིང་དང་། སློག་ཆགས་བཅས་དབྱེ་བ་གཉིས་སུ་བྱེ་བྱལ།
- ✓ ཚི་ཤིང་ལ་སྐྱར་ཡང་མེ་ཏོག་ཡོད་པའི་ཚི་ཤིང་དང་། མེ་ཏོག་མེད་པའི་ཚི་ཤིང་བཅས་དང་། སློག་ཆགས་ལ་སྐལ་རྩས་ཡོད་པའི་སློག་ཆགས་དང་། སྐལ་རྩས་མེད་པའི་སློག་ཆགས་བཅས་ནང་ཚན་གཉིས་སུ་དབྱེ་བྱལ།
- ✓ རྒྱ་ཐོག་དངོས་པོ་དབྱེ་བའི་དགོས་པ་ནི། དེ་ཚོའི་སྐྱར་སྤྱོད་བྱ་རྒྱུར་ཕན་ཐོགས་ཡོད་པ་དང་། དེ་ཚོ་ང་ཚོའི་དགོས་མཁོ་དང་མཐུན་པར་བེད་སྤྱོད་བྱ་རྒྱུ་བཅས་ཀྱི་ཚེད་དུ་ཡིན།
- ✓ ཚི་ཤིང་ནམས་རང་གི་ཆེ་རྒྱུད་དང་། དབྱིབས། འཚོ་ཡུན་བཅས་ལ་བརྟེན་ཏེ། ཤིང་སྤོང་དང་། སྤོང་ལྷུ་མ། སྤོང་ལྷུ་མ་བཅས་སུ་དབྱེ་བྱལ། དེ་བཞིན་རང་གི་སྤོང་གནས་གཞིར་བཟུང་སྟེ་སྐྱམ་གནས་ཚི་ཤིང་དང་། བར་གནས་ཀྱི་ཚི་ཤིང་། ཤིངས་གནས་ཚི་ཤིང་བཅས་སུ་དབྱེ།
- ✓ སྐལ་རྩས་ཡོད་མེད་ཀྱི་དབང་གིས་སློག་ཆགས་ནམས་སྐལ་རྩས་ཡོད་པ་དང་སྐལ་རྩས་མེད་པར་དབྱེ་བྱལ།
- ✓ རྒྱ་དངོས་མང་པོའི་མིང་སྐད་ཡིག་མི་འདྲ་བའི་དབང་གིས་བྲ་སྟེད་ཀྱང་བྲ་སྟེད་པ་ཡོད། དེར་བརྟེན་སློག་ཆགས་ཤིག་ལ་རྒྱལ་སྤྱི་དངོས་ལེན་ཡོད་པའི་ཡོངས་གྲགས་ཀྱི་བྲ་སྟེད་དམ་བཅ་ཆད་སྤྱོར་བའི་དགོས་མཁོ་ཡོད།
- ✓ རྒྱ་ཐོག་དངོས་པོ་ཞིག་གི་ཚན་རིག་གི་མིང་ནི་སྤྱིར་བཏང་ཚིག་གཉིས་ལས་བྱལ། དང་པོ་དེ་རིགས་ཚན་གྱི་མིང་དང་། གཉིས་པ་དེ་རིགས་ཀྱི་མིང་ཡིན།
- ✓ ང་ཚོའི་འཚོ་གནས་ཡོངས་རྫོགས་ནི་ཚི་ཤིང་དང་སློག་ཆགས་གཞན་པར་རག་ལས་ཡོད།
- ✓ ཚི་ཤིང་གིས་ང་ཚོར་འཚོ་རྒྱུད་གི་སྟེང་དུ་ཟས་དང་། དར། ཤིང་བལ། ཤིང་ཆ། ལྷན། གཞན་ཡང་ཕན་ཐོགས་ཅན་གྱི་རྒྱ་རྩིས་མང་པོ་སྟེར་བར་བྱེད།
- ✓ སློག་ཆགས་ཀྱིས་ང་ཚོའི་ཞིང་ལས་ལ་རོགས་ཕན་བྱེད་པ་མ་ཟད། ང་ཚོ་ལ་ཟས་དང་སྐྱུ་ལང་སྟེར་གྱི་ཡོད།
- ✓ ཅ་ཚེད་མཁན་སློག་ཆགས་མང་པོ་ཡོད་ཅིང་། བྲེ་བྲག་དུ་སྐྱེ་དངོས་ལྟ་རབ་ནམས་ནས་ཚི་ཤིང་དང་། སེམས་ཅན། འགྲོ་བ་མི་ནམས་སུ་ན་ཚེད་པར་བྱེད།
- ✓ རྒྱ་དངོས་ལྟ་རབ་ཁག་གས་ང་ཚོ་དང་ང་ཚོའི་ཁོར་ཡུག་ལ་ཕན་ཐོགས་ཡོད།

སློབ་ཚན།

- ༡། རྒྱ་ལྡན་དང་རྒྱ་ལྡན་མིན་པའི་དངོས་པོ་ཚང་མར་ཐུན་མོང་གི་བྱང་ཚུལ་ཡོད་པའི་སློབ་ཤོད།
- ༢། རྒྱ་ལྡན་དངོས་པོའི་བྱང་ཚུལ་མང་པོ་ཞིག་ཐོ་འགོད་བྱས་ཏེ། དེ་དག་རྒྱ་ལྡན་མིན་པའི་དངོས་པོ་དང་ཐ་དད་ཡིན་པའི་རྒྱ་མཚན་གང་ཡིན་མིན་ཤོད།
- ༣། ཚི་ཤིང་དང་སློབ་ཆགས་རྣམས་ལ་འདྲ་བ་དང་མི་འདྲ་བའི་བྱང་ཚུལ་གང་དང་གང་དག་ཡོད།
- ༤། ཚི་ཤིང་དང་སློབ་ཆགས་དབར་གྱི་དབྱེ་བ་དགོས་པའི་ཚི་ཤིང་གི་ཞུས་ཞུས།
- ༥། ག་གམ་གྱི་ཚི་ཤིང་རྣམས་ཤིང་སྤོང་དང་། སྤོང་ལྷུ་མ། སྤོང་ལྷུ་མ་གང་ཡིན་དབྱེ་བ་དངོས་འཛིན་གྱིས།
ཡུངས་དགར། གོ་ཨ་མ། ཉི་མ་དགའ། རྒྱ་སེ། མ་ཚོས་ལོ་ཐོག་ ཉ་ལའི་སྤོང་པོ།
- ༦། ག་གམ་གྱི་ཚི་ཤིང་རྣམས་ལོ་འཁོར་དང་། ལོ་ཟླ་དང་། ཉམ་གནས་ཚི་ཤིང་རྣམས་སྤྱད་བྱེ་བ་སྤྱེ་དང་།
འབྲས། རྒྱ་སེ། ཨ་མ་རུད། ལྷུ་ས་མ། ལ་ལྷུག་ ཞོག་ཞོག་ ལྷ། བེམ་བུ། སྤུ་མ།
- ༧། སློབ་ཆགས་ལ་སྐྱལ་རུས་ཡོད་མེད་ནི་བྱང་ཚུལ་གང་ལ་བརྟེན་ནས་དབྱེ་བ་ཡིན་ནམ།
- ༨། ལུས་ཀྱི་ཕྱི་གཡོགས་རིགས་མི་འདྲ་བའི་སློབ་ཆགས་ལྡ་ལི་མིང་གིས།
- ༩། རྒྱ་དངོས་རྣམས་ལ་ཚན་རིག་དང་མཐུན་པའི་ཐ་སྐད་འདོགས་དགོས་པའི་རྒྱ་མཚན་གང་ཡིན་ནམ། ཚི་ཤིང་དང་
སློབ་ཆགས་ཡོངས་གྲགས་ལྡ་ལི་ཚན་རིག་གི་བདེ་ཆད་གྱིས།
- ༡༠། དཔེ་མཚོན་འོས་འཚམས་རེ་སྤྱད་དེ་ཚི་ཤིང་དང་སློབ་ཆགས་ང་ཚོར་གལ་ཆེན་ཡིན་པ་རྒྱུ་དེ་གྱིས།
- ༡༡། འབྲུ་དང་། ཚལ། ཤིང་ཉོག་ སྤུ་མ། ཤིང་ཚས་བཅས་སྤྱེད་བྱེད་ཚི་ཤིང་ལྡ་རེའི་མིང་གིས།

